

STAV OLAV

Anders Piltz, s. 3

Ung som Paradiset. Maria - kirkens Mor og ikon

Liv Riiser intervjuer. Borghild Gundersen, s. 8

“Tanken kan føre oss til Gud”

Om sr. Borghild Gundersens bok, s. 11

“Knud Carl Krogh-Tonning, den grunnlærde teolog”

Vatikanets dokument om “shoah”, s. 14

Anger og bot for feil og forsømmelser

Fransk ekspert om Vatikanet og “shoah”, s. 17

“Pius XII prøvde alt -
hans ‘tausheten’ en plantet myte”

Om “shoah-dokumentet”, s. 18

Sterke og svake sider

Bispekonferansen om “irregulær innvandring”, s. 20

Vi må gjenoppdage solidariteten

ST. OLAV

Den Hellige Ånds syv gaver

Måtte den guddommelige Majestet skjenke oss:
Gudsfryktens ånd, så vi tjener deg som sønner,
Fromhets ånd, så vi ærer deg som en kjærlig Far,
Kunnskaps ånd, så vi erkjenner det gode og skyr
det onde,
Styrkes ånd, så vi overvinner alt som hindrer oss
i å gjøre rett,
Råds ånd, så vi vet å skjelne og velge det som fremmer
vår fullkommenhet,
Forstands ånd, så vi fatter skjønnheten i troens mysterier
og evangeliebudenes velsignelser,
og - endelig - Visdommens gave, så vi erfarer
hvor Herren er nådig,
og får glede oss over hans uutsigelige godhet.
Salige er vi dersom du skjenker oss disse gaver!
For de skal føre oss opp, helt opp til det øverste trinn
på den hemmelige stige, der din Sønn,
vår guddommelige Frelser,
favner oss med utstrakte armer og fører oss
inn i sin himmels herlighet.

Anders Piltz o.p.:

Ung som Paradiset. Maria - kirkens Mor og ikon

3

Gud har ingen kropp. Han/hun har altså heller ikke noe kjønn, like lite som lyset eller livet. Den som taler om Gud, må tale i bilder. Det finnes intet annet språk. Valget av bilder sier mye om den som taler.

En viss form for feminisme vil derfor skrive Bibelen om fra grunnen av, siden den er skrevet av menn, for menn, om menn og oversatt og tolket av menn. Man vil utstyre Bibelen med advarsler som på sigarettpakker og følgelig erstatte den historiske kristendommen med en gudinneskult, i overensstemmelse med teorien om at det er gudinnene som råder i det eldste laget av religionshistorien.

Man får mene hva man vil om dette resonnementet. Det som er klart er at kultur og kult henger sammen. Kameler forekommer ikke hos samene. Moder-gudinner, livgivende og nærende, har særskilt forekommet der hvor kvinnene kunne slå seg til lenge nok på et sted til å begynne å dyrke korn. I hyrdekulturer er guddommene mannlige, beskyttende og mektige. Bibelen ble til i en hyrdekultur (Herren er min hyrde). Gud tegnes med maskuline trekk, men der finnes unntak. Noen ganger er Gud en skrikende barselkvinne, eller en kvinne som ammer sitt barn og trøster det på sitt fang.

Er det sant at kristendommen er blitt formulert utelukkende i et mannsperspektiv? Svaret beror på hvor i den kristne geografi man befinner seg. Den vanligste bønnen i kristenheten, rent statistisk sett, begynner slik: "Hill deg, Maria". I Nord-Europa der sporene

etter Maria og de kvinnelige vernehelgener ble feid igjen så godt det lot seg gjøre på 1600-tallet, kan det være vanskeligere å oppfatte de kvinnelige trekk i kristendommen. De protestantiske reformatorene tenkte at Maria og helgenene stod i veien for Gud. Maria ble da katolikkenes konfesjonelle emblem, den gode mor som beskyttet sivilbefolkningen mot svenskenes raseri under tredeveårskrigen.

I min barndom het det gjerne at jomfru Maria i den katolske kirke er en antikk modergudinne, nødtørftig drapert i kristne klær. Denne påvirkning fra middelhavskulturen ble kritisert av 'renlærige' protestanter (som på den tid ennå fantes) som en stygg forurensing. Nå for tiden kritiseres den av feministene for ikke å ha tatt skrittet fullt ut til gudinneskult. Men sannheten er mer interessant enn som så.

Stikk i strid med de vanlige forestillinger er kvinnen nemlig en uungåelig aktør over alt i det gamle testamentet. I myten om ribbet antydes det at mannen og kvinnen er ufravikelig henvist til hverandre. Kvinnen bærer nøkkelen til livet. Hun er forbindelsesleddet mellom det dødelige mennesket og den levende Gud, som alt liv kommer fra, og hun kalles derfor Eva, "den levende" eller "Livet".

Det utvalgte Israels tro på Gud tegnes som et ekteskap. Profetene appellerer til folket om å holde seg til den Ene, til den eksklusive og sjalu ektefellen Gud. Avgudsdyrkning er en slags seksuell utroskap. Jomfrueligheten blir noe positivt, ikke som motsetning til ekte-

skapet, men som dets forutsetning. Israel er kvinne, jomfru, elsket hustru og mor. Gud er gift, ikke med en gudinne, men med en utvalgt skapning, Israel, datteren Sion, Kvinnen. Høysangen ville aldri blitt beholdt blant de hellige skrifter om den ikke innholdt denne kjærlighetsteologi. Boken er nemlig en samling erotisk ladede bryllupssanger. Som et av de hellige skrifter handler den om det varme forholdet mellom Gud og Israel.

Omvurdering

Mødrene fikk også sin avgjørende rolle. I beretningene om patriarkene står Sara mot Hagar, Rakel mot Lea og Hanna mot Pennina: en ufruktbar kvinne mot barnefødtersken. For arkaisk tanke er barnerikdom en velsignelse, barnløshet en forbannelse. Under beretningens gang skjer det en omvurdering. Det er den barnløse som viser seg å være den virkelig velsignede, mens den barnerike synker tilbake i det hverdagslige eller ser seg uelsket. Læren om Nåden (å utvelges uten fortjeneste) formes her gjennom en omvurdering av alle verdier. Den sterile Hanna blir mot formodning med barn og synger sin sang, som langt senere lyder igjen fra Marias munn: "Syv sønner får den ufruktbare mens den barnerike visner bort. Herren gjør fattig, og han gjør rik, han fornedrer og opphøyer. Den hjelpeløse reiser han opp av støvet, den fattige fra møddingen."

Nåden lyser over dem som står nedest, og de bytter plass med de fremste. De overmodige ydmykes. De jomfruelige blir til slutt de eneste som bærer frukt.

Den handlekraftige kvinnen er med i hele tradisjonen, helt fra Deborah, profet, dommer og moralsk støttespiller, til de handlekraftige kvinnene Ester og Judit. Ester er haremsdame ved det persiske hoffet, Judit er enke. Begge er alt-

Anders Piltz er dominikaner, idéhistoriker og latinist - og hører hjemme i Sverige.

Verdenstreff for religioner

Vatikanet planlegger et verdenstreff for de forskjellige religioner i 1999. Det er Sentralkomiteen for feiringen av det hellige år 2000 som har kommet med forslaget, og Det pavelige råd for interreligiøs dialog arbeider med selve planleggingen.

Temaet for treffet blir: "På terskelen til år 2000. Samarbeid mellom de forskjellige

religionene." I planene inngår bl.a. diskusjonsfora, bønn og pilegrimsvandringer i omegnen rundt Assisi og en avslutningsseremoni på Petersplassen. I encyklikaen "Mot det tredje årtusen" (1995) gjør pave Johannes Paul II religionsdialog til et av de kirkelige hovedpunkter for 1999. RM

Mer respekt for asiatiske verdier

Den katolske kirke i Asia må vise større respekt for de hjemlige verdier og finne liturgiske former som viser nærhet til den stedlige kultur. Det krever den vietnamesiske biskopen Paul Nguyen Van Hoa i forkant av bispesynoden om Asia, melder den tyske ukeavisen Rheinischer Merkur. Asia-synoden holdes i Vatikanet fra 19. april til 14. mai i år.

Biskopen viser til at selv etter 400 års misjon, regnes kirken fremdeles som et

4

så undertrykte. Begge symboliserer det politisk ydmykede Israel, men samtidig Israels ukuelige åndelige overlegenhet over sine fiender. Disse kvinnene er avmektige overfor den mannlige overmakten, men lykkes ved sin sinnsro i å få overtaket. De kvinner som snur Israels skjebne, er ikke prestinner, men profeter, dommere og redningsmenn.

I det yngste laget av det gamle testamentet inntar Visdommen (Sofia) en fremtredende plass. Kanskje er hun lånt inn fra Egypt og er blitt tilpasset til Israels tro. Visdommen fungerer som en formidler i skaperverket og frelsen, som Guds første skapning og samtidig det reneste uttrykk for hans skaperkraft og det klokkerene svaret på den. Skapningen svarer på Guds tilrop, og svaret er like nær Gud som en lekekamerat, en elskerinne.

I det nye testamentet løper trådene sammen i Kvinnen som er den sanne datteren Sion, Frelserens medhjelper, Guds brud og Guds mor. Israel som gjenstand for Guds kjærlighet har fått et nytt navn: Maria, hun som er full av Nåde, utvalgt, helt og holdent vakker i Guds øyne.

Guds partner

Læren om Maria blir aldri begripelig uten den gammeltestamentlige bakgrunnen. Hun er mennesket som Guds tenkende og handlende partner. Å fortrenge det marianske aspektet i kristendommen, er å redusere mennesket til viljeløst objekt for en allmektig Gud. Den som ikke har tatt Maria som sin mor, forstår ikke evangeliets dypere betydning, sa allerede Origenes.

Århundreders refleksjon omkring Maria har gitt henne en lang rekke navn og titler; hver generasjon har etterlatt sitt bidrag, fra teologenes spekulative verker til navn på blomster, melkekyr og insekter (jomfru Marias sengehalv, maiblom og Maria nøkleband). Tradisjonen ble grunnlagt av Ireneus, som var

biskop i Lyon og led martyrdøden omkring år 200. Han var fascinert av likheten mellom Eva og Maria. I begge tilfeller utfører en jomfru en handling med konsekvenser for hele menneskeheten. Eva mistror Gud og vegrer seg mot å finne seg i reglene. Maria tror godt om Gud og sier ja. Begges frie avgjørelse respekteres. Resultatet er henholdsvis død og liv. Liksom Eva hadde trukket med seg kosmos i sitt fall, slik ble kosmos gjenopprettet da en ung pike fra Nasaret svarte ja. Eva er menneskehetens mor, Maria er den frelste menneskehetens mor.

Konsilet i Efesus i 431 kjempet med spørsmålet om hvordan det guddommelige og det menneskelige sameksisterte i Jesus. Det dødelige mennesket som fødtes i en stall, som ble spottet og torturert, var han identisk med den som utførte underverk og oppstod fra de døde? Ja, svarte man: Det som kan sies om mennesket Jesus, kan også sies om Gud: Gud ble et gråtende barn, Gud ble ondskapens offer, Gud er blitt henrettet. Gud er i sannhet Emmanuel, en Gud-med-oss. Følgelig måtte man kalle hans mor Theotókos, Guds Mor. I henne ble Gud kjøtt og blod.

At Maria var syndfri og ren som paradiset, det fremstod etterhvert som uungåelig. De store kirkefedrene, i første rekke grekerne, hadde ikke hatt vanskeligheter med å se mangel på tro eller andre synder hos henne. Tilbakeholdenheten hadde sine grunner. På 300-tallet fantes det en sekt av kvinner som ofret brødleiver som kaltes kollyrida til Maria. Ambrosius og Augustinus derimot kan ikke tenke seg synd hos Maria. Etter Efesus klarnet bildet: Ingen taler lenger om synd hos Maria.

Graven?

På 300-tallet, da helgenenes graver og relikvier spilte en stadig viktigere rolle, spurte man også hvorfor man aldri hørte noen tale om Marias grav eller

hennes jordiske levninger. Hennes kropp var blitt et tempel for Gud. Det forekom umulig at Gud hadde latt dette tempel råtne i jorden. Læren om at Maria med kropp og sjel finnes i himmelen ved sin Sønnns side, tok således form.

Middelalderen vendte blikket mot Marias unike menneskelige skjebne, hennes familieforhold, hennes følelsesliv, hennes dyder som forbilder for kristent liv, hennes intime medvirkning i forhold til Jesus, til slutt hennes forherligelse. Da kristendommen på 1000-tallet slo rot i Sverige, og vårt nåværende veinett begynte å ta form etter hvert som storbøndene bygde veier og broer for å kunne ta seg frem til sognekirken, tenkte man seg Maria som den ydmyke som ble himmelens og jordens Dronning. I Skandinavias eldste trekirker satt Guds Mor med Jesusbarnet på fanget og med gylden krone på hodet, som mor til en sønn, men også til den andektige betrakter og til hele kosmos. På samme tid satt Anselm borte i Canterbury og skrev denne bønne: "Himlene, stjernene, jorden, elvene, dagen, natten, alt som står i menneskets makt og tjener det, lykkønsker seg selv over å ha blitt vekket opp til sin tapte verdighet, du Herskerinne. . . O velsignede og overvelsignede Jomfru, gjennom deg, som selv er velsignet, velsignes hele jorden!"

Nå økte interessen for det jordiske, for detaljer i Marias og Jesu konkrete liv. Fra å være unærlige himmelske skikkelser, ble både mor og sønn jordiske identifikasjonsobjekter. Maria tvinges til å være vitne til at sønnen tortureres og henrettes. Hun er høyt kvalifisert til å føle med andre mennesker med lignende kvaler, og ordet com-passio, med-lidenhet, ble et begrep. Jordmenneskets konkrete liv trekkes inn i den hellige beretningen. Evangeliet blir til et alterskap der leseren/betrakteren kan stige inn i mylderet og bli en av fi-

fremmedlegeme i asiatisk sammenheng, og en av grunnene er manglende forståelse for asiatiske fromhetsformer, særlig for kulten av forfedrene. Ifølge biskop Nguyen Van Hoa lar forfedrekult seg godt forene med den katolske kirkes lære og praksis.

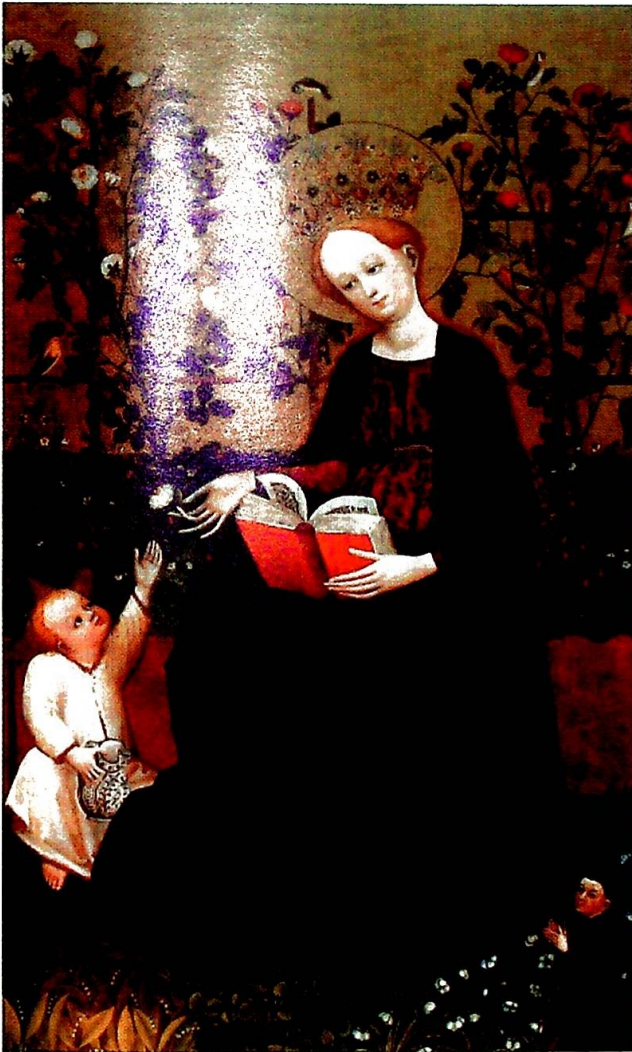
Også fra japansk side er det kommet kritikk før synoden: De japanske biskopene mener de forberedelsesdokumenter Roma har sendt ut før synoden, er for europeiske i sin orientering og lite relevante i asiatisk sammenheng.

Paven til polske biskoper: Sett konsilets tanker ut i livet!

Den katolske kirke i Polen må bli flinkere til konsekvent å sette Det 2. Vatikankonsils reformer og tanker ut i livet, mener pave Johannes Paul II. Uttalelsen kom i en tale til bispekolleger fra pavens hjemland Polen. "På terskelen til det tredje årtusen bør kirken spørre seg hvordan den har gjen-

nomført konsilets lære i sine institusjoner og sine metoder å bedrive sjelesorg på," understreket paven overfor biskoper fra det sørlige Polen under deres ad-limina-besøk nylig.

Paven oppfordret uttrykkelig de polske biskopene til i større grad å slippe legfolk til i kirken misjon og oppdrag. KATHPRESS

"Madonna blant jordbærene" - (omkring 1425), Kunstmuseet i Solothurn i Sveits.

gurene, sammen med kvinnene og mennene nærmest Gud, helgenene, spesialistene i livets krisesituasjoner.

Mikrokosmos

Det mest særegne bidraget til svensk teologi er forøvrig den hellige Birgittas "Sermo angelicus", en lang preken lagt i en engels munn. Maria fantes i Guds tanke helt fra begynnelsen av i form av de fire elementer, som siden dannet

materien i hennes kropp. Hun er den fornemste av alle skapte vesener, den Noahs ark som reddet menneskeheten fra syndfloden. Hun er et mikrokosmos, et kosmos i miniatyr. Gjennom Adams synd var hele skapningen viet til ondskap og undergang, men Maria har gjennom sin uforgjengelige skjønnhet reddet den og gjort den vakker på ny. Jerusalems ødelagte tempel ble bygget opp igjen i hennes kropp. Hun er

busken i Moses' visjon, den som brente uten å brenne opp. Hun er rosen som dufter uten å forminskes. Da hun ammet og skiftet på den nyfødte, slo det henne hvordan lidelsesprofetien skulle gå i oppfyllelse. Hun fungerte som apostlenes privatlærer. For mennene var troen en lære. Hun hadde opplevd alt i sin egen kropp.

I Paris i 1830 begynte den serie med Maria-åpenbaringer som fremdeles rapporteres fra alle kontinenter (se Internet under overskriften "Apparitions"). Bernadettes visjon i 1858 (fire dager etter dogmet om Marias syndfrihet) forvandelt Lourdes til verdens ledende pilegrimssted. Budskapet i 1917 til tre barn i Fatima i Portugal handlet om den russiske revolusjon, den til seks barn i Medjugorje om krigen på Balkan. Dogmet fra 1950 om Marias opptagelse i himmelen skjedde etter mer enn 8 millioner henvendelser. Fem år etter at konsentrasjonleirenes virkelighet ble kjent - steder der menneskekropper ble råmateriale for lampeskjermmer - ville paven gi et uttrykk for den menneskelige kropps verdighet.

Maria og Det 2. Vatikankonsil

1900-tallets viktigste kirkehistoriske hendelse er uten sammenligning Det 2. Vatikankonsil (1962-65). I forberedelsesarbeidet inngikk også et utkast, et såkalt schema, "om den salige jomfru Maria, Guds Mor og menneskenes mor". En gruppe forsøkte å få konsilfedrenes godkjenning av dette dokumentet raskt unnagjort i slutten av første sesjon. I stedet ble det avvist. Neste år hevet det seg røster som ville at Maria-teksten skulle integreres i kapitlet om kirken. Andre så dette forslaget som et attentat mot Maria, og propagandaen antok nesten urkirkelig intensitet før avstemningen om prosedyren den 29. oktober 1963. Forsamlingen delte seg i to like store partier, en enestående hendelse siden avstem-

Stavanger: 100 år St. Svithun menighet
"Et tilbakeblikk fyller oss med takknem-
lighet," sa biskop Gerhard Schwenzer i
prekenen da St. Svithun menighet markerte
sitt 100-årsjubileum med festmesse i Sta-
vangers lutherske domkirke nylig. Biskopen
understreket at et jubileum er en milepel
som også kan gi impulser til nyorientering.
Slik Abraham adlød uten å vite hva kallet
innebar, må vi gi oss på vei "ut av egoisme,
synd og isolasjon", og kanskje overgi oss
på en radikalere måte. "Abrahams historie

blir vår mer og mer inntil vi møter Gud," sa
biskop Schwenzer.

Den økumeniske gjestfrihet er stor i mi-
sjonsbyen Stavanger: Flere ganger i året
får katolikkene låne domkirken så det blir
plass nok til hele menigheten i høymessen -
den nær femten år gamle menighetskirken
St. Svithun er etterhvert blitt noe liten. Sist
det var høymesse i domkirken, ble det også
feiret førstekommunion for barna i det gam-
le gudshus.

ST. SVITHUN MENIGHETSBLAD

Enkel strategi

"Vi har ikke takla dette med innvandringa,
for mange kom hit til landet for brått," sier
Berit Helgøy Kloster, lektor og misjonær.
"Det blir så langt steg frå gata til heimen.

Min strategi er enkel: Vi skal lytta til
deira historier, vera mottakelege og inviter-
era dei heim. Blir vi kjent med dei, er dei
ikkje trugande. Dessutan er dei ein viktig
ressurs for oss i framtida."

BERGENS TIDENDE

6

ningene normalt pleide å ende i majori-
teter på nitti til nittifem prosent. Den
fortsatte debatten førte til et intenst teo-
logisk arbeid. To år senere fikk Maria
sin plass i kirken tilbake, denne gang
med overveldende majoritet.

Avsnittet om Maria inngår nå som
åttende og avsluttende kapittel i den
dogmatiske konstitusjonen *Lumen gen-
tium* under overskriften "Om den salige
jomfru, Guds Mor Maria, i Kristi og
kirkens mysterium". Teksten insisterer
på at Maria er et lem i kirken, kirkens
fremste lem. Hun hørte til Herrens yd-
myke og fattige. Hun er datteren Sion
som fikk fullbyrde den lange tiden av
lengsel og venten. Gud ville likevel
ikke bruke henne som et viljeløst red-
skap. Hun skulle fullt bevisst, med
anvendelse av alle sine krefter, stille sin
personlighet til disposisjon for ham.

Det gamle stridsspørsmål om Marias
formidlerrolle i frelsesmysteriet ble løst
slik: Marias moderlige virksomhet over-
for menneskene tar ikke noe vekk fra
Kristi fortjeneste, den fordunkler heller
ikke den umiddelbare kontakten mel-
lom den troende og Kristus; den frem-
mer tvert imot denne kontakten. Gud
har villet tildele henne denne oppgaven
som et uttrykk for hva nåden er. Hele
hennes medvirken gjør at hun er vår
mor "i nådens orden", som konsilet
sier, en oppgave som ble innledet ved
bebudelsen, bekreftet under korset, og
som varer inntil himmelen er fullsatt.
"Med sin morskjærlighet har hun
omsorg for Sønnens brødre og søstre
som fremdeles er underveis og svever i
farer og nød. Derfor anropes den hel-
lige Jomfru av kirken som talskvinne,
beskytterinne, hjelperske og formidler.
Dette må dog forstås derhen at det
hverken trekker noe fra eller legger noe
til Kristi, den eneste formidlers, ver-
dighet og kraft. Intet skapt vesen kan
noensinne stilles på samme nivå som
det inkarnerte Ordet, Frelseren. Men
liksom kirkens tjenere og alle troende

på ulike måter har del i Kristi presteem-
bede, og liksom Guds enestående god-
het er utgytt på ulike og påtagelige
måter i de skapte vesener, uteslutter
ikke Gjenløserens unike formidling
skapningens medvirkning, men er snar-
ere den unike kilde til deres samvirke
på ulike plan. Kirken nøler ikke med å
erkjenne denne Marias underordnede
oppgave. Hun erfarer den selv og leg-
ger den de troende på hjerte, for at de
ved hjelp av hennes moderlige beskyt-
telse skal komme sin redningsmann og
Frelser nærmere" (LG 62).

Den fornyede liturgien har gitt
Mariafestene en betydelig dypere og
mer konsistent liturgi enn middelal-
dertradisjonen og det tridentinske mis-
sale fremviste. Det ville være vel verdt
å se nærmere på dette, men det får
holde med å nevne Marias opptagelse
til himmelen. Her gjennomføres temaet
Kvinnen og Slangen ved hjelp av
Åpenbaringskapittel 12. Slangen fra
urtiden, den store dragen, vil sluke
hennes barn. Kvinnen kledd i solen og
med månen under sine føtter (som i den
ikonografiske tradisjon kalles den
apokalyptiske madonna) roper "i bars-
elsnød og fødselsveer" (v.2). Denne
bemerkningen tolkes i lys av Johannes
19, Maria under korset. Gjennom boret
av smertens sverd (Luk 2,35) deltar hun
der ved disippelfellesskapets fødsel. Til
tross for sin lidelse er hun kledd i solen.
Hun speiler Guds herlighet. Hun repre-
senterer Kirkens hellighet (Johannes
Paul II, generalaudians 29. mai 1996,
L'Osservatore Romano 30. mai 1996,
4). Kirkens fødselsveer pågår. Ond-
skapen gir henne ingen ro og setter inn
sitt angrep med særskilt styrke nettopp
der Kirken står Kristus nærmest. Den
apokalyptiske striden pågår. Dragen
raser mot Kvinnen, og ettersom han har
tapt striden mot Kristus, søker han nå
strid "mot hennes andre barn, mot dem
som holder Guds bud og har Jesu vit-
nesbyrd" (Åp 12,17).

Saken viser Marias betydning for
Kirken: Hun som aldri har gitt sitt sam-
tykke til synden, er nå kledd i herlighet
i himmelen. Hun som er tegnet for Kir-
ken på dens vandring, fullbåren fra ur-
evangeliet (LG 68; Missale Romanum
1969, prefasjonen for messen 15. au-
gust).

Maria er modellen for kirken. Det
som kan sies om kirken, det kan også
sies om Maria, som tar imot Guds ord
og blir svanger med Kristus. Hun er
både jomfru og mor. Hun er det eska-
tologiske tegnet på himmelen, den apo-
kalyptiske madonnaen, den første be-
gynnelsen på den kommende tidsalder.

Nøkkelreplikken

For en utenforstående kan det synes
som om den katolske kirke har vist et
menneske altfor stor oppmerksomhet
og tildelt henne tusen kjærlige navn og
titler, ofte med svak eller ingen støtte i
Bibelen. Det er ikke sjelden blitt sagt at
mariakulten ikke er annet enn en nød-
tørfdig maskert modergudinnekult.

Visst har det finnes og finnes frem-
deles en kunstig isolering av Maria.
Men vårt århundres bibelske og patris-
tiske fornyelse har ført til en fornyelse
også av mariafromheten. Maria hører
sammen med det kristne folket og med
dypet i dets trosbevissthet. Fromheten
har ikke vokset frem ved dekretene oven-
fra, heller ikke ved konsilsbeslutninger.
Nye bevegelser og høytider har vokst
frem nedenfra med veldig kraft, ofte på
tross av biskopenes og ikke minst
Romas motstand, siden kirkens lære-
embede har som oppgave kritisk å prø-
ve åndene. Det finnes knapt noen inno-
vasjon som ikke først ble møtt med en
kald skulder fra de kirkelige myndig-
heters side. Det er et normalt innslag i
overprøvningsprosessen, som til slutt
enten fører til forkastelse eller godkjen-
nelse. I siste instans er mariakulten ikke
resultatet av pastoral planlegging, men
skylde den Hellige Ånd som leder kir-

Store forventninger til kirken

"Ingenting har forbausset meg mer i min diakonitjeneste enn menneskers utilsørte forventninger til kirken i forbindelse med tap og sorg," sier Berit Trandem, stiftsleder for Diakonforbundet i Borg bispedømme, ifølge bladet *Diakonos*.

"Denne forventningen er ikke bare knyttet til seremoni-instansen, men like fullt til det å få hjelp til å sette sammen livsbildet

som ble knust. De fleste har, om en lytter, behov for 'noe større' å gå til med tapet og fortvilelsen. Kanskje Gud? Den sunne, rensende klagesangen går fra hjertets dyp når en finner en adressat for klagen. Det er en stor utfordring å kunne ha tid til å hjelpe sørgende til kontakt med sitt eget faktiske trosliv, det som slett ikke er helt dødt," sier Berit Trandem.

Bare i stillheten. . .

"Vi mennesker fortrenger ofte våre dypeste lengsler, lengselen etter Gud," sier søster Hildegard ved Lunden kloster i Oslo. "Bare i stillheten kan vi komme til oss selv. Jeg mener den ytre og indre stillheten.

Det er viktig å lytte og være helt taus. Da henter du det gode i deg selv. Ofte er vi bare opptatt av hva andre tenker eller sier om oss. Kast ikke bort kreftene dine på tomme ord og unødvendige tanker!"

KRIGSROPET/FRELSESARMEEN

7

Maria - treskjærerarbeid av en malaisisk kateket.

Foto: *Katolische Missionen*.

kjærlighetsfylt, fortrolig dialog mellom Skaperen og hans fornemste skapning, mennesket. I denne dialogen er Marias Ja den uforlignelige nøkkelreplikken, uttalt på stedfortredende vis for alle mennesker som innledning til den avgjørende handling i denne (nå definitivt gjenopptatte) samtale mellom Gud og hans barn, som var blitt problematisk i og med Adams synd. Gud lar på den måten Maria gjennom sin bønn formidle nåden til alle mennesker. Hun er den som er kommet ham nærmest, ikke for sin egen skyld, men for vår, for alle menneskers, skyld. Siden hennes innsats ved inkarnasjonen gjaldt hvert menneske, og siden hun hadde stilt seg helt og holdent til Guds disposisjon, så vil hun det som Gud vil.

Derfor er det lett å forstå hennes ord i Magnificat, ord som ikke sies i overmøt, men i en saklig stolthet, nesten som en konstatering:

"Herren har gjort store ting mot meg. Heretter skal alle slekter prise meg salig."

Øg hvert nytt slektsledd har fått oppdage et nytt aspekt av hennes salighet.

Artikkelen, oversatt fra svensk med forfatterens vennlige tillatelse, finnes som hefte i "Skriftserien *Røgle Klosters Vänner*" som omfatter følgende titler:

Røgle Kloster - en presentation av Syster Else-Marie o.p. November 1995

Dominikanitet - av Broder Patrick-Dominique o.p. September 1996

Røgle Kloster - en presentation av Syster Else-Marie o.p. Andra och illustrerade upplagen Mars 1997

Ung som Paradiset. Maria, kyrkans Moder och ikon. av Broder Anders Piltz o.p. April 1997

Heftene fås ved henvendelse til Røgle Kloster P.L. 615 24791 Søndra Sandby Sverige

Stille time

Fredfulle visdom som stiger nedad i meditasjonens stille time. I verdens travle virksomhet finnes et hellig fredet sted

Stedet er skjult for øyet, men hjertet vet hvor det er hjemme. Oseaner av fred finnes for den som leter i det skjulte.

Bodil Sakshaug

ken inn i hele sannheten, tvers igjennom strev og uvisshet, ja ved hjelp av motsetninger og gnisninger på den stenede veien til innsikt.

Marias rolle er i siste instans å vise hva nåde er. Uten denne frie hengivelsen ville nåden ikke være nåde, det vil si årsak, middel og innhold i Guds forening med skapningen, i form av en

Lutheranere i Andes-fjellene

Den evangelisk-lutherske kirke i Peru har ca. 1200 medlemmer og kan i år se tilbake på 100 års virke. Handelsfolk og tyskspråklige innvandrere grunnla de første menighetene, som stod overfor nokså lukkede, stort sett katolske omgivelser uten historisk fortæelse for den reformatoriske bevegelse. Kirken har særlig satset på diakoni. Siden 1990 finnes en egen spanskaltalende gren innen Perus lutherske kirke, forteller Christ in der Gegenwart.

Lovord om 70-åringen Hans Küng

Blant dem som ønsket "hjerterlig tillykke" da den omstridte tyske teologen Hans Küng nylig fylte 70 år, var også biskop Karl Lehmann, formann i Den tyske bispekonferanse. "Uten å skjele til stridighetene mellom Dem og det kirkelige læreembedet, vil jeg takke Dem for hva De, utrettelig og alltid med stort engasjement, gjennom fire årtier har gjort for den økende enhet mellom de kristne, for kirkens fornyelse og for

kristentroens stilling i samfunnet, samt for dialogen mellom religionen," heter det i biskopens gratulasjonstelegram.

At Vatikanets statssekretær, kardinal Sodano, i et foredrag i Roma om kirkens 2000-årige historie, også refererte til Küngs innsats, har vakt adskillig oppsikt. I 1979 forbød Vatikanet Küng å undervise som katolsk teolog.

CHRIST IN DER GEGENWART

8 Liv Riiser: Tanken kan føre oss til Gud

For noen måneder siden feiret de en liten begivenhet på Teologisk Fakultet ved Universitetet i Oslo. En ny bok i en av fakultetets bokserier var ferdig fra trykkeriet, og forfatteren var en vever liten dame på 84 år, kledd i enkel nonnedrakt.

– Det er ikke hver dag vi får vesentlige faglige bidrag fra folk i så høy alder, sa professor Svein Aage Christoffersen, og bukket for den lille damen.

– Det er en stor glede og ære for meg at fakultetet ville gi meg den nødvendige hjelp til å få boken utgitt, svarte *Borghild Gundersen* - for det heter hun - og takket og neiet med pikelig eleganse.

En tid senere møter vi henne under roligere forhold, for å snakke om dette med å tro når en er full av viten - eller hva en kan vite om det en tror på.

– Gud har skapt oss med forstand, slår hun fast, og fortsetter:

– Da ville det være rart om han ikke ville at vi skulle bruke den. Jeg har aldri forstått meg på dem som sier at troen står i motsetningsforhold til forstanden. Men *over* forstanden, det er den naturligvis. Tanken og fornuften er begrenset, og noe forblir alltid i mørke. Apologetikken - som jeg har vært opptatt av - dreier seg om å beskytte troen mot fornuften. Den gir oss ikke troen, men rydder misforståelsene av veien i grenselandet mellom tro og tanke.

Borghild Gundersen er et menneske som har brukt hele sitt liv blant bøker og papirer, hun har lest, forsket, skrevet, lært og tenkt, og fortsatt snakker hun om kunnskap med noe som ligner forelskelse.

Som så mange kvinner som har valgt å gå i kloster - eller i en luthersk sammenheng arbeidet som diakonisser - kan hun fortelle om et innholdsrikt og mangslungent liv, med spennende oppgaver og krevende utfordringer. Som nonner og diakonisser flest har hun også bevart - eller utviklet? - lettheten i

sitt vesen; hun er 84 år og midt i livet. Et belest menneske med en forskningsinnsats som mang en akademiker kunne misunne henne, men uten tittel og grad. Et nysgjerrig menneske bare, som har viet livet sitt til Gud og til kunnskapen.

– Jeg likte så godt å lære! sier hun.

Men noen prinsipiell motsetning mellom tro og tanke ser hun ikke.

– Selv om det naturligvis kan oppstå situasjoner i det daglige da det virker slik, legger hun til.

– *I enkelte miljøer blir tanken sett på som en trussel mot troen? Det å vite, kunne og studere kan skade en levende tro, har det vært sagt - og troen har ingenting med fornuften å gjøre.*

– Jeg har aldri sett det slik. Et menneske som bruker hodet, kan ha en sterk og levende tro, og mange vitenskapsmenn er troende. Gud er sannhet, og all sannhet er fra Gud. All ekte vitenskap og kunnskap er i samsvar med Guds vilje. Selvsagt kan det oppstå problemer mellom tro og viten, for eksempel når vi får ny viten som tilsynelatende er i strid med den kristne tro. Da gjelder det å arbeide grundig med disse spørsmålene, uten frykt, men med kritisk sans.

– Den dag i dag er Borghild Gundersen

glad for at hun berget seg gjennom det gamle skolesystemet mens det fortsatt var mulig å begynne på middelskolen etter opptaksprøve i femte klasse.

– Der fikk vi lære noe!

Og da hun var ferdig med gymnaset på engelsklinjen, tok hun like gjerne artium en gang til, på latinlinjen.

– I tillegg til skolen var jeg tidlig opptatt av religiøse spørsmål.

– *På hvilken måte da?*

– Jeg hadde en draging mot det absolutte, og en trang til å ofre meg helt for noe. Jeg var skuffet over livets banaliteter, og lengtet etter noe som var større. Venninnene mine fra folkeskolen ertet meg med at jeg stadig snakket om "det transcendent". Selv om jeg var født og oppvokst i Den norske kirke, var det mye jeg ikke skjønnte i den lutherske måten å tenke på. Nådelæren syntes jeg var et eneste rot, det stemte ikke for min tanke at vi skulle være så bunn fordervet fra fødselen av, og at nåden var noe som bare eksisterte utenfor oss. En gang på et møte spurte jeg om forholdet mellom rettferdiggjørelse, helliggjørelse og nåde - og ble møtt med et litt overbærende smil. De syntes vel det var rart at en ungjente som meg var opptatt av sånt. Men det var jeg!

– *Og er det fortsatt?*

– Det er blant de spørsmålene jeg har vært opptatt av i mitt arbeide med Krogh-Tønning. I likhet med kardinal Newman frasa han seg presteembetet i den kirken han tjente, fordi han ikke fant løsningen på sine teologiske spørsmål der. Første januar år 1900 forlot han stillingen som sokneprest i Gamle Aker kirke i Oslo, og senere samme år konverterte han til den katolske kirke. Nå, hundre år etter, er katolikker og protestanter i ferd med å finne en ny felles plattform om akkurat disse spørsmålene, og avstanden er kanskje ikke så stor som det kan ha vært grunn til å tro. Personlig mener jeg det samme som den katolske kirke, at det er et samar-

Når gynekologen blir forplantningstekniker. . .

Kvinnelegenes "yrkesprofil" har gjennomgått grunnleggende forandringer i de senere år. Ved siden av den klassiske helsemessige omsorg, står i dag svangerskapsrådgivning i sentrum. Gynekologen foretar kunstig befruktning og opptrer derved som "forplantningstekniker". Fødselshjelperen blir i stigende grad også fagmann når det

gjelder provosert abort. Dette er "spenningsladede områder", påpekte visepresidenten i det tyske helsevesen, Jörg-Dietrich Hoppe, nylig under et møte i Köln.

Hoppe viste til at fosterdiagnostikken fører til at tallet aborter av funksjonshemmede barn øker. Foreldre forventer i økende grad "kun normalvarianter av barn" og på det tidspunkt de selv ønsker. Etter innføringen av den nye abortloven i Tyskland, er det

stadig flere aborter av funksjonshemmede, selv etter tyvende svangerskapsuke. Her er det ikke lenger noen begrensning.

Formannen i Det tyske selskap for gynekologi og fødselshjelp tok til orde for en abortlov med bedre beskyttelse mot abort av funksjonshemmede fostre. Også ledende legeorganisasjoner krever nå forbud mot abort etter tyvende svangerskapsuke av funksjonshemmede fostre.

CHRIST IN DER GEGENWART

"Det er ikke hver dag vi får vesentlige bidrag fra folk i så høy alder," sa professor Svein Aage Christoffersen og bukket for den lille damen. . . som takket og nei med pikelig eleganse. Foto: Scan-Foto.

beid mellom Gud og mennesket, men at Gud er den som tar initiativet og driver verket. Det er Gud som virker i oss både å ville og å gjøre det gode, det sier jo Paulus også.

Språkstudier

Klostertanken meldte seg tidlig, forteller hun, til tross for at hun var født og opplært i Den norske kirke. Da hun var enogtyve konverterte hun, men klosterliv ble det ikke i første omgang.

– Jeg var så glad i å studere, og det lot seg ikke forene med klosterlivet slik jeg kjente det i Norge. Den gangen burde en helst være sykepleier eller lærer i grunnskolen om en ville gå inn i en orden med utadrettet virksomhet.

På Universitetet studerte hun språk - fransk, latin og engelsk - men valgte å

skrive sin hovedfagsoppgave i engelsk om et ikke-filologisk emne, nemlig om John Henry Newman, engelsk teolog og prest som etter en lang erkjennelsesvei valgte å forlate den anglikanske kirke for å bli katolikk. Studiene ble forsinket både på grunn av krigen og stadige helseproblemer, men i 1947 fullførte hun embetseksamen. Deretter fikk hun stipend for å arbeide videre med hovedoppgaven sin så den kunne bli bok.

– Det var da jeg oppdaget Krogh-Tonning som i sin tid var en markant og betydelig teolog.

Etter embetseksamen kom kloster-tanken tilbake. I England hadde hun stiftet bekjentskap med ordensbevegelsen Society of The Holy Child Jesus, som blant annet drev med undervisning for katolske unge piker. Hun søkte om

å bli opptatt som novise, og kom til et kloster i Mayfield sør for London. Men da hun skulle studere til de evige løfter, måtte hun til Roma - der hun ble i elleve år.

– De trengte meg til en del praktisk arbeid, og i tillegg fikk jeg følge kurs i teologi. Så skulle ordensreglene revideres, og jeg fikk ansvaret for et lite flernasjonalt bibliotek for ordenssøstrene. Der samlet vi også nye og reviderte ordensregler. Det var meget interessant.

I kloster

I 1971 ble hun lånt ut fra ordensbevegelsen hun tilhører til Oslo katolske bispedømme, der de trengte noen til å oversette den katolske messeboken. Hun pendlet først mellom Oslo og Roma, og deretter mellom Oslo og England til arbeidet var ferdig i 1982. Da ble hun plassert i Hastings i England, der hun arbeidet med liturgiske spørsmål, samtidig som hun på god klostermanér hadde sin del av det praktiske ansvaret. I 1987, da hun var 74 år gammel, ble hun sendt til Mayfield, der hun hadde startet sitt ordensliv og dessuten trengtes i arkivet. I tillegg holdt hun spisesalen i orden, underviste litt og drev med sånt som hun kaller "småtteri", sånt som hun har gjort "for moro skyld".

– Om analogien for eksempel, tanken om at når vi skal tenke på Gud, må vi tenke i sammenligninger. Og så hadde jeg jo dette arbeidet om Krogh-Tonning liggende. Etter at jeg hadde nevnt det under en visitas, fikk jeg innvilget sabatsår for å reise til Oslo og gjenoppta studiene om ham. Min bror, Gunnar Gundersen, skrev på maskin, søster Else-Britt Nilsen på Katarinahjemmet formidlet kontakt med Universitetet, og der fikk jeg hjelp av stud. theol. Hans Kristian Halvorsen med manusarbeid og korrektur, mens førsteamanuensis Dag Halvorsen sørget for utgivelse.

Algerie: bare dialog hjelper!

Europa kan spille en viktig rolle i Algerie ved å støtte en ekte kulturell og økonomisk utveksling. Det sier erkebiskopen av Alger, Henri Tessier, etter utviklingen i landet i det siste.

Algerie er et stort land der størsteparten av den muslimske befolkningen kan se tilbake på en tradisjon for toleranse, under-

streker biskop Tessier i et intervju med den italienske avisen *Il Tempo*. De fundamentalistiske "utbruddene" har snarere styrket våre bånd til den muslimske majoriteten, sier biskopen. Kirken må derfor følge sitt spesielle kall og med all kraft ta til orde for og engasjere seg i dialogen.

KATT

Kardinal Ratzinger æresdoktor

Prefekten for Troskongregasjonen, kardinal Ratzinger, er utnevnt til æresdoktor ved universitetet i de spanske byen Navarra. Utnevnelsen begrunnes blant annet med den grundighet kardinalen har utvist i sin analyse av frigjøringsteologien.

I sin takktale sa Ratzinger at han har full forståelse for at enkelte teologer ser det

10

Tanken førte til tro

– Hva var det ved Krogh-Tønning som interesserte deg?

– Det samme som med kardinal Newman, at han var opptatt av forholdet mellom tro og tanke, og lot tanken lede seg til nye standpunkter i troen. I utgangspunktet hadde han en utpreget luthersk tankegang om at Gud bare lar seg møte gjennom tro alene. Siden fikk han en noe mer positiv innstilling til de tradisjonelle teoretiske gudsbevisene, som bygger på tanken om at alle skapte ting har en årsak utenfor seg selv, og at Guds eksistens kan forklares ut fra det skapte. Men han foretrakk det moralske gudsbevis, tanken om at Gud har skapt oss med en samvittighet der han formidler sin vilje til oss.

– Hva var din egen vei til troen?

– Jeg fant fram til den katolske tro gjennom refleksjon. Mange norske lutheranere vil vel si at det er en gal vei, men jeg har aldri godtatt at en må være seg bevisst nøyaktig når en tar imot nåden - slik det har vært tenkt i mye norsk luthersk kristendom. Etter mitt syn er det å legge altfor stor vekt på bevisstheten - av dagen og timen da de kom til tro. Hvordan kan en vite det? Hvor mye av vår tro har egentlig sammenheng med vår bevissthet? Hva når vi sover eller på andre måter er uten bevissthet om Gud? Når du tenker på noe så merkelig som den menneskelige hukommelse - at du kan huske hvordan det var å være på fjellet den gangen du var ti, eller en bestemt god atmosfære fra barndomshjemmet - og at dette er bevart i cellene våre - da er det umulig ikke å tro på et åndelig univers som er større enn vår bevissthet.

Oppdage sannheten

– Har du hatt åndelige erfaringer som har styrket deg i troen?

– Jeg har opplevd uventede ting som jeg helst ikke vil snakke om her - ting som har kommet plutselig og gledelig,

men som ikke er mer trosstyrkende enn andre ting jeg har opplevd, for eksempel i forbindelse med studier. Da jeg var ung, søkte jeg etter en objektiv sannhet som var større enn de ulike teologiske delsannhetene. Jeg kunne ikke få det til å stemme at Gud hadde ventet i femten hundre år med å åpne den hele og fulle sannhet, slik jeg lærte det i kristendomstimen på skolen. Min innvending mot mye protestantisk kristendom er at den må danne en ny bevegelse eller menighet hver gang noen oppdager nye sider av

sannheten. De gjør den ene delen til hele sannheten, og tar patent på troen.

– Hva kommer det av at folk som har levd i ordensbevegelser ser så glade ut og holder seg så godt når de blir gamle?

Borghild Gundersen ler og retter litt på hodeplagget:

– Vi lever et regelmessig liv og sparer nok noen rynker på ikke å ha de bekymringene som følger med et såkalt vanlig liv. Dessuten ser en jo mindre bekymret ut når en har funnet fred, åndelig sett. (Liv Riiser er journalist i Vårt Land)

Paul Claudel:

VÅR FRUE - HJELPAREN

Eit skrøpeleg barn som veit at ingen er stolt av det og elsker det som sitt når einkvan kjem til å sjå på det med eit auge som er blidt, raudnar det djupt og smiler tappert så ikkje gråten skal vinna. Slik må fattige og foreldreause i vonde verda finna - dei som ikkje har pengar og kunnskap, og som det er lite ved - at dei må greia seg utan allting, og utan vener med. Dei fattige opnar seg lite, men ein kan då kome dei nær; det er nok at du ser dei, og vørder dei litt for det dei er. Så tak mitt blick og mi hand, du arme, men aldri lit på meg: snart skal eg vera hos mine att, og knapt tenkja på deg. Den fattige finn først trygg venskap hos den som er armare enn. Difor, nedtyngde syster, kom til Maria, din ven! Stakkars kvinne, mannen din drikk, og barna er bleike som snø, og du har ikkje pengar til leiga, og ønskjer du var død, - å, når du vantar alle ting, og må bera tyngre enn ein kan, kom til kyrkja, ver stille, og sjå Mor åt Han! Same kor beisk ein urett du lid, same kor din jammer er stor, når barna lid, er det endå meir tungt å vera Vår Mor. Sjå på Henne som står der, utan von, utan klage, logn, lik ein fattig som finn ein endå meir arm, og dei ser på kvarandre i togn.

(Oversatt av Sigmund Skard; fra boken "Franske dikt", Det Norske samlaget 1967)

kirkelige læreembedet som en slags trussel mot teologiens frihet. Men, fortsatte han, læreembedets oppgave er ikke å få folk til å slutte å tenke, men snarere å sikre at sannheten ikke skyves i bakgrunnen. Det kirkelige embedet skal derfor være en ydmyk tjeneste som garanterer at det finnes muligheter for en sann teologi, sa kardinalen.

FIDES

100.000 bibler til Cuba
Cubas befolkning får 100.000 bibler som takk for sist fra pave Johannes Paul II etter hans besøk i landet i januar. 60.000 er allerede ankommet, meldte Vatikanradioen før påske, og resten kommer med det første. Bak initiativet står den internasjonale bibelalliansen og CELAM, de latinameri-

kanske bispekonferansers råd, som ønsker å styrke befolkningens religiøse bevissthet etter at kirken i årtier har vært utestengt fra det offentlige liv.

Biblene har påskriften "En gave fra paven" og inneholder, i tillegg til de hellige skrifter, en allmenn innledning om Bibelenes verden.

KATT

Karin-Helene R. Hognestad: Den grunnlærde teolog

11

Knud Carl Krogh-Tonning, sognepresten i Gamle Aker Kirke, ble ikke berømt først og fremst ved å være den første norske prest siden 1600-tallet som gikk over til den romersk-katolske kirke. Det var hans ry som dyktig og skattet prest og som den lærde teolog han var (og er?), som gjorde ham kjent ut over landets grenser.

Benevnelsen grunnlærde er hentet fra Carl Fredrik Wisløffs omtale av ham i Norsk Kirkehistorie Bd. III, Oslo 1971, og er brukt med rette.

Når jeg har tillatt meg et spørsmål om hvorvidt han er, ikke bare var kjent, så er årsaken den at det nok har senket seg et glemselens slør over denne lærde teologen utenfor en snever fagteologisk krets.

Desto gledeligere er det at vi nu kan bli kjent med ham på ny. For søster *Borghild Gundersen* har i sitt tre og åttiende år skrevet en høyst lesverdig og interessant bok om *Krogh-Tonning*. Dette står det respekt av! Boken er et meget lærd og innsiktsfullt verk om hans teologi, især slik den kan ledes ut av hans dogmatiske arbeider. Krogh-Tonning var den første norske teolog som skrev og utga en samlet dogmatikk i Norge.

Knud Carl (Ansgar) Krogh-Tonning ble født i Stathelle 31/12-1842. I 1861 ble han student og cand.theol. i 1867. Samme år ble han bestyrer ved Balestrand Lærerskole. I 1873 ble han sogneprest i Årdal i Sogn, men sykdom fikk ham tilbake til skolen, han var i noen år lærer ved Gjertsens skole i Kristiania. Fra 1882 var han igjen prest

i Porsgrunn og i Kristiania, senest i Gamle Aker kirke dit han kom som sogneprest i 1886. Denne menigheten betjente han i 14 år, til han søkte og fikk avskjed 1/1-1900. Sin avskjedspreken holdt han 4/2. Han ble opptatt i den katolske kirke 12. juni 1990.

I årene 1883-86 var han lærer ved Det praktisk-teologiske seminar ved Universitetet, og han fikk den teologiske doktorgrad samme sted i 1883 på avhandlingen *Om den ældste kirkelige Apologi overfor det græsk-romerske Hedenskabs Tænkning*.

Krogh-Tonning var en svært produktiv teolog, og hans viktigste arbeid er utvilsomt *Den christelige Dogmatik, I-IV, Christiania 1885-94*, et arbeid på godt over 1000 sider.

I hele den tiden han tilhørte og arbeidet i Den norske Kirke sognet Krogh-Tonning til den høykirkelige ortodoks-lutherske konfesjonalisme. Her hadde han i flere år en gruppe likesinnede, med sogneprest Michael Færden og senere biskop Johan Christian Heuch som nærmeste åndsfrrender. Sammen var de flittige bidragsytere til tidsskriftet *Luthersk Ugeskrift*. Denne kretsen ble imidlertid mindre og mindre, og da også Færden og Heuch falt fra, Færden til en mer liberal teologi, Heuch til pietismen, ble Krogh-Tonning stående ganske alene i sin orto-

dokse høykirkelighet. Også selve flaggskipet, *Luthersk Ugeskrift* gikk inn i 1893 og fortsatte som *For Kirke og Kultur*.

Med boken *Knud Carl Krogh-Tonning: Den lærde, høykirkelige teolog*, har *Borghild Gundersen* først og fremst gitt oss en innføring i Krogh-Tonnings teologi slik den fremkommer i hans teologiske arbeider i sin alminnelighet og i hans kirkelige dogmatikk i særdeleshet.

Det tjener forfatteren til ære at hun holder seg strengt til hans egen produksjon og ut fra den lar oss følge ham i hans teologiske utvikling.

Efter en innledning med en situasjonsbeskrivelse av teologien på den tiden og en gjennomgang av hans vitenskapelige produksjon, følger en kortfattet biografi.

Av hans produksjon går hun nærmere inn på hans doktoravhandling fra 1883, *Den christelige troeslære*, hvor hun sammenligner andre og tredje utgaven fra 1874 og 79, og *Den Christelige dogmatikk* (1885-94). Kapitlene om Kirken og Nådelæren fra Dogmatikken opptar halvparten av hele boken, noe som tilsier at det er særlig her forfatteren finner nøkkelen til hans utvikling, det som førte ham inn i den katolske kirken.

Borghild Gundersen finner doktoravhandlingen interessant av tre grunner: studiet av kirkefedrene, at den er viet apologetikken og at den er en av de første teologiske avhandlinger i Norge. (Nordmenn måtte før 1811 ta sin doktorgrad i København eller andre europeiske byer).

Apologetikk hadde vært lite fremme ved Det teologiske fakultet, og ved sin avhandling satte Krogh-Tonning denne teologiske disiplin på dagsordenen i Norge. Nu begynte det å komme en del apologetiske verker også her, verker som ville motbevise eller avverge vantrøens angrep på kristendommen.

Karin-Helene R. Hognestad er cand. theol. fra Oslo universitet og arbeider som fakultetsbibliotekar ved universitetet i Trondheim.

Om Kina og Tibet

Situasjonen er blitt bedre i Kina generelt, men verre i Tibet, sa statssekretær Janne Haaland Matlary nylig. Kineserne tvinger gjennom et skoleprogram uten hensyn til tibetanernes kulturelle rettigheter. Samtidig understreket statssekretæren at det er et viktig fremskritt at FNs høykommisær for flyktninger, Mary Robinson, nå er invitert til Kina.

I et møte med tibetanermunken Palden Gyatso (som i 1996 ble anholdt av politiet i

Oslo under en demonstrasjon mot Kinas president) kunne Haaland Matlary opplyse at utenriksminister Knut Vollebæk vil ta opp menneskerettighetene i Tibet under en rundebordskonferanse i Beijing i juni.

Katolske og tibetanske munkar har det til felles at de lever lenger enn andre menn, kanskje fordi de ikke har koner, sa vår katolske statssekretær under den uformelle del av den politiske samtalen.

AFTENPOSTEN

Vår fremste oppgave

"Dette er vår måte å hjelpe menneskene på," sier karmelittpriorinne, søster Bronislava. "Gjennom bønn kan vi gi ord til dem som ikke har noen, og vi kan gi frihet til å velge rett. Vår fremste oppgave er å vise at kjærligheten eksisterer, og at hvert enkelt menneske er viktig for Gud - også de som ikke utretter noe etter vanlige måle-

12

Avhandlingen omtaler en umiddelbar apologetikk, den som apostlene og de første kristnes personlige trosvidnesbyrd hviler på, og de historiske kjensgjerninger som deres tro hviler på, og en vitenskapelig apologetikk, en apologetikk som fører «bevis» for sine påstander, og går frem etter en viss metode. Justin Martyr fremstår som den som begynte den vitenskapelige apologetikk.

Det Borghild Gundersen frembærer i en sammenligning mellom annen og tredje utgave av Den christelige troeslære, som kom med fem års mellomrom, i 1874 og 1879, er Krogh-Tonnings forandring i synet på forholdet mellom den lutherske og romerske lære. Det er særlig i synet på Kirken og på læren om rettferdiggjørelsen at han i tredje utgave har et langt mer positivt syn på at forskjellen mellom de to kirker i realiteten ikke er så stor som det kunne se ut for i annen utgave.

Han fremhever også at det var Nicolaus Cusanus (1401-1464) som først uttrykkelig hevdet at troen alene rettferdiggjør.

Siste halvdel av boken er altså viet hans dogmatikk. Her er det vi finner hans 'via media-teori', en teori også Newman var inne på, men med et noe annet innhold. Mens Newman så på den anglikanske kirke som en 'mellomvei' mellom den katolske og den reformerte kirke, fremholder Krogh-Tonning Den lutherske kirke som en via media mellom katolsk og reformert kristendom.

For ham er det motsetningen mellom romersk og reformert kristendom som er hovedsaken, ikke motsetningen mellom katolisisme og protestantisme. Mellom Rom og Geneve kommer den lutherske kristendom som søker å innta det rette mellomstandpunkt. Dette er et synspunkt han senere forlater.

Kirkebegrepet var Krogh-Tonning opptatt av gjennom hele sin preste-tjeneste, men det forsterket seg utover

80-årene. Både han og Borghild Gundersen vier derfor dette særlig mye plass.

Hovedforskjell på den lutherske og det katolske kirke er ifølge Krogh-Tonning synet på selvstendighet. Etter romersk oppfatning har kirken en selvstendighet som går langt utover det protestantiske syn. Krogh-Tonning mener at denne oppfatningen kommer til uttrykk i begrepet om kirkens

Knud Carl Krogh-Tonning
(1842 - 1911).

Foto: P. Christiansen, Universitetet i Oslo, Billedsamlingen.

ufeilbarlighet.

Nådelæren blir det andre store avsnittet som trekkes frem fra dogmatikken. Her operer han med begrepet *Den stille reformasjon*, et begrep han selv har funnet opp. Med det mener han at det har funnet sted en reaksjon mot Luthers lære om rettferdiggjørelsen

etter kirkespaltingen i det 16. århundre. Uten at man har vært klar over det, har denne reaksjon faktisk betydd en tilbakevending til før-reformatoriske tanker og meninger. Især i synet på rettferdiggjørelsen. Den stille reformasjon betyr altså en stille og ubemerket katolsk reformasjon innen protestantismen. Dette ble på det sterkeste motsagt fra flere hold. Senere, i sine erindringer, skriver han at han mener at dette ikke er blitt motbevist av noen av partene, et tegn på at han her så riktig. Han hadde håpet at den stille reformasjon skulle føre de to kirkene stadig nærmere hverandre.

Med vår tids kunnskap om den katolsk/lutherske felleserklæring om rettferdiggjørelseslæren fra 1997, kan vi vel langt på vei gi Krogh-Tonning rett i at den stille reformasjon omsider har ført til konkrete resultater på dette punkt.

Ved en omfattende teologihistorisk gjennomgang av læren om rettferdiggjørelsen, vil han vise at den romerske kirke urettmessig hadde fått merkelappen semipelagiansk i dette spørsmål.

Det er naturlig at Borghild Gundersen, som for mange år siden skrev en bok om John Henry Newman (1801-90), den anglikanske presten som konverterte og senere ble romersk prest og kardinal, foretar visse sammenligninger mellom Krogh-Tonning og ham. Men hun ser også tydelige forskjeller.

Da Krogh-Tonning gikk av som prest i Den norske kirke etter mer enn 30 års preste-tjeneste, var det ikke uten en langvarig kamp med seg selv. Han forsto at han ikke lenger kunne tjene en kirke hvis lære på så viktige områder som kirkesyn og nådelære han ikke lenger delte.

Samtidig hadde han ikke kommet frem til et avklart syn på suksesjons-spørsmålet og ufeilbarlighetslæren slik den fremsto i den katolske lære.

For å få klarhet i disse spørsmålene,

stokker. Å leve her, er å leve i et personlig kjærlighetsforhold til en Gud som elsker oss, og som har kalt oss til å leve på denne måten."

Det er Liv Riisers store reportasje i Vårt Land om karmelittklosteret i Tromsø vi siterer fra. "Det er viktig at noen som kunne hatt en annen framtid, ofrer livet sitt for Gud," sier Gerhard Goebel, biskop i Trom-

sø. "Som Maria i Betania har de valgt den bedre del og viet seg til menneskets første kall, samlivet med Gud i kjærlighet. Mange har vanskelig for å forstå sånt i vår pragmatiske tid og ikke alle skal gjøre som dem. Desto viktigere er det å ha dem her, som et levende vitnesbyrd om evangeliet. Jeg kan preke det. De kan leve det."

En elefant som ikke vil dø. . .

"Vårt korrupte politiske system er som en elefant, som ikke vil dø. Jeg hadde håpet den skulle bli truffet hårdere enn den faktisk ble." Slik uttrykker erkebiskop Saenz av Bogota sin skuffelse over utfallet av parlamentsvalget i Columbia. Her er "enkelte nye ansikter" i politikken, men ingen "vesentlige endringer". Han beklager den lave valgdeltakelsen som begunstiger den politiske nepotisme.

CHRIST IN DER GEGENWART

reiste han ved påsketider 1990 ned til en kommunitet med jesuitter i Aarhus. Her ble hans opptagelse i den katolske kirke fremskyndet grunnet sykdom. Han ble opptatt i kirken 12. juni 1900.

Borghild Gundersens bok holder seg som sagt strengt til Krogh-Tonnings vitenskapelige arbeider, og det er på dette grunnlag hun viser oss hvordan han som luthersk prest utvikler seg i retning mot en katolsk teologi og kirkeforståelse. Men i den biografiske innledningen får vi et innblikk i den ensomme posisjon han etterhvert fikk i kirken som så å si eneste gjenværende høykirkelige luthersk-ortodokse prest.

På denne måten får boken et høyt saklig preg som bidrar til at den bør få en vid og mangfoldig leserkrets. Det bør nevnes at en viss interesse for teologi vil øke utbytte av boken.

Boken er velskrevet og klar, og byr på en ypperlig anledning til å få et godt innblikk i Krogh-Tonnings teologi og teologiske utvikling uten å måtte pløye gjennom alle hans vektige verk.

For de fleste av oss ville vel til og med en av hans siste bøker som luthersk prest være ganske utilgjengelig: Den er skrevet på latin.

Boken er utgitt i KULT-serien fra Norges forskningsråd, som et bind i forskningsprosjektet: *Den kristne moraltradisjon fra 1814 til i dag*. Borghild Gundersen har imidlertid skrevet sin bok på egen hånd gjennom mange år og uavhengig av forskningsprosjektet. En innsats det står respekt av.

Jeg vil anbefale alle med teologisk og teologihistorisk interesse å lese boken.

Gundersen, Borghild:

Knud Carl Krogh-Tønning; den lærde, høykirkelige teolog. KULTs skriftserie nr. 99.

Norges Forskningsråd og forfatteren 1997.

Den nordiske bispekonferanse:

"Om våpenproduksjon og våpenhandel"

"Selv om de fem nordiske land har mindre enn en halv prosent av verdens totale folketall, står fire av våre land for ca. 3 prosent av verdens våpenmarked, og militærutstyr fra Norden er blitt sendt til konfliktområder og regimer man burde nektet å selge til." Det fastslår *Den nordiske bispekonferanse* i en fersk "Uttalelse om våpenhandel og våpenproduksjon". Konklusjonen er klar: Norden bør gå foran med retningslinjer og restriksjoner!

Biskopene tar utgangspunkt i pave Johannes Paul II's sosial-encyklika *Sollicitudo Rei Socialis* (1987): "Hvis dagens våpenproduksjon utgjør en alvorlig trussel mot de ekte menneskelige behov og innsatsen for å dekke dem, er våpenhandelen i like grad medskyldig. Og den moralske dom treffer våpenhandelen med enda større styrke." Slutten på den kalde krigen har ført til nedrustning i vår del av verden, og militært sett er det langt sikrere i vår region etter Berlin-murens fall, fastslår biskopene. Det er også en markert nedgang i våpenhandelen, den sank med 50% mellom 1987 og 1995. Men siden 1995 har det vært en økning på 20%, og biskopene er bekymret: "Det er vår kristenplikt å forsvare det liv Gud har gitt oss. Produksjon og spredning av redskaper laget for å drepe andre mennesker, er ikke i overensstemmelse med Kristi lære."

Våpenhandelen gjør at ressurser som kunne vært brukt til å bedre menneskers kår, i stedet brukes til drap og ødeleggelse. Slikt er spesielt foruroligende i land som ikke makter å sikre befolkningen menneskeverdige forhold, eller der våpen selges til konfliktområder. De nordiske land, har mindre enn en halv prosent av verdens befolkningen, men "står for rundt 3 prosent av verdens våpenhandel. Island produserer ingen våpen. Militærutstyr fra vår del av verden er blitt sendt til konfliktområder og regimer man burde nektet å selge til, som Indonesia og Tyrkia," konstaterer biskopene.

Hovedproblemet er "den manglende gjennomsiktigheten i våpenhandelen", skriver biskopen. De roser nordiske initiativer for å bedre kontrollen, men: "Det er langt igjen før vi kommer så langt at den sivile offentlighet virkelig kan utøve innflytelse på våpenhandelen". For mye hemmeligholdelse, proteksjonisme samt mangel på ansvarlighet hindrer nødvendig innsyn i våpenstrømmene. Det er særlig viktig at internasjonale avtaler om spredning av små våpen overholdes," skriver biskopene. De nordiske regjeringene oppfordres til å "ta ledelsen i en internasjonal prosess for en mer ansvarlig politikk for produksjon og salg av våpen. Vi er overbevist om at de nordiske land kan spille en konstruktiv rolle, særlig når det gjelder større gjennom-siktighet og innsyn". Et restriktivt regelverk vil bidra til å høyne standarden globalt for våpenhandelen.

Biskopene avslutter med ord fra pavens budskap til Verdensfredsdagen, 1. januar i år: "I dag mer enn noensinne må de kristnes særlige kjennetegn være kjærlighet til de fattige, de svake, de lidende. . . De som forplikter seg til å gå den veien, vil virkelig erfare 'fred med Gud og den evige rettferdighet' Hebr. 12:11."

Uttalelsen, som er skrevet på engelsk, er undertegnet av presidenten i Den nordiske bispekonferanse, biskop Paul M. Verschuren av Helsinki, og syv andre nordiske biskoper.

Cuba: tilbakeslag etter pavebesøket? Cuba har utvist den katolske presten Patrick Sullivan. For to år siden kritiserte Sullivan Castro-regimet, men krevde samtidig opphevelse av USAs handelsboikott. Sullivan kommer selv fra USA - etter utvisningen finnes det ikke lenger amerikanske prester i landet. Nylig utfordret Sullivan regimet ved å tale med journalister og stille ut en utgave av *De internasjonale menneskerettighetene* i sin kirke.

“Pavebesøket i januar var så vellykket og ydmykende for den harde kjerne av kommunister at de måtte gjøre noe for å vise at de fremdeles har kontrollen,” sier Sullivan selv om utvisningen. Han vil, etter råd fra kirkeledelsen, ikke trosse myndighetene - for å hindre eventuelle represalier fra regjeringens side mot kirken. Sullivan tilhører en gren av fransiskanerordenen som er blitt beskyldt for venstre-sympatier; han har over tyve års erfaring med militærregimer i Latinamerika.

Vatikanets bibliotek på Internett Sjeldne manuskripter fra Vatikanets bibliotek legges nå ut på Internett. Biblioteket ble opprettet i 1451, og tusenvis av dokumentene er aldri blitt katalogisert, langt mindre vært tilgjengelige for offentligheten. For ikke å skade manuskriptene er det utviklet en spesialteknikk for scanningen av dem, skriver *Berlingske Tidende*. I Vatikanets samling finnes bl.a. den eldste utgave av Bibelen, skrevet i år 350 e. Kr. i Konstantinopel. NTB Pluss

Vatikanets dokument om “shoah”:

14 Anger og bot for feil og forsømmelser

“I løpet av mitt pontifikat har jeg ved flere anledninger med dyp sorg minnet om det jødiske folks lidelser under den annen verdenskrig. Den forbrytelsen som ble kjent under navnet *shoah*, er og blir en uutryddelig skamplott på det århundre som nå nærmer seg slutten.” Slik innleder pave Johannes Paul II sin følgeskrivelse til dokumentet *Vi husker - en refleksjon over shoah*, om kirken og dens holdning under nazitidens jødeforfølgelser. Dokumentet ble offentliggjort i midten av mars, nettopp som forrige nummer av *St. Olav*, med hovedoppslag om pave Pius XII og jødene, gikk i trykken.

Allerede i 1987 lovet pave Johannes Paul II jødiske grupper å utarbeide et dokument om den katolske kirkes holdning under nazistenes jødeforfølgelser, under “shoah”, den store utsettelsen. Nå foreligger altså dokumentet, utarbeidet av Vatikanets *Kommisjon for religiøst samarbeid med jødene*. “Som medlemmer av kirken er vi forbundet med både de gode og de onde gjerninger til alle kirkens barn. Dette dokumentet er en botshandling,” sa kardinal Edward Cassidy, Kommissjonens formann, da han presenterte det lille 14 siders heftet.

Tragedien *shoah* og plikten til å huske

“Denne refleksjonen tar for seg et av de hovedområder hvor katolikken for alvor kan ta inn over seg pave Johannes Paul IIs oppfordring i det apostoliske brevet *Tertio Millennio Adveniente*: ‘Når det annet årtusen nå nærmer seg slutten, sømmer det seg at Kirken blir seg sine barns syndighet mer bevisst ved at den minnes alle de ganger opp gjennom historien hvor de har fjernet seg fra Kristi og evangeliets ånd, og hvor de, i stedet for å vise verden et liv inspirert av troens verdier, har henfalt til tenke- og handlemåter som faktisk var et ‘motvitnesbyrd’ og en skandale.’

Dette århundret har vært vitne til en utsigelig tragedie, som aldri må glemmes: Naziregimets forsøk på å utrydde det jødiske folk, som førte til at millioner av jøder ble drept. Ingen kan stille seg likegyldig til dette forferdelige folkemord som både politikere og det jødiske fellesskap selv fant det vanskelig å tro på da det så nådeløst ble satt i verk. Aller minst kan kirken forholde seg likegyldig: Den har et meget nært åndelig slektskap med det jødiske folk og dets minner om fortidens urett,” fastslår dokumentet.

Hva vi må huske

Jødene har måttet lide meget opp gjennom historien, ene og alene fordi de var jøder og unike vitner om Israels Gud og Loven, men *shoah* er den største lidelsen som har rammet dem, heter det i dokumentet. Selve omfanget av denne forbrytelsen reiser mange spørsmål, og historikere, sosiologer, politiske filosofer, psykologer og teologer arbeider stadig med å øke innsikten i det som faktisk skjedde og i årsakene. Men “vanlige historiske kriterier” er ikke nok: den “moralske og religiøse hukommelse” må trekkes inn. Og “det faktum at *shoah* fant sted i Europa, det vil si i land med en lang kristen sivilisasjon, reiser spørsmålet om forholdet

mellom nazistenes forfølgelse og de kristnes holdning til jødene opp gjennom århundrene”.

Forholdet mellom jøder og kristne

“Historien om forholdet mellom jøder og kristne er en smertelig historie. . . og regnskapet over disse 2000 årene er faktisk heller negativt,” fastslår dokumentet. Allerede i urkirken var det rivninger mellom de kristne og jødene. I det hedenske Romerriket nøy jødene en viss beskyttelse i form av keiserlige privilegier som de første kristne også fikk del i. Men de kristne ble raskt rammet av statens forfølgelse; samtidig hendte det at kristne angrep ikke bare hedenske kultsteder, men også synagoger - “her spilte visse tolkninger av det nye testaments holdning til jødene generelt inn”.

Dokumentet siterer pave Johannes Paul II under fjorårets Vatikan-symposium om anti-judaismens røtter: “I den kristne verden - jeg sier ikke at det gjelder kirken som sådan - har det altfor lenge sirkulert feilaktige og urettferdige tolkninger av det nye testaments med henblikk på det jødiske folk og dets angivelige skyld, noe som har forårsaket fiendtlige følelser overfor dette folk.”

Slike tolkninger ble imidlertid “en gang for alle avvist av Det 2. Vatikan-konsil”, fastslår dokumentet. Og tilføyer: “Til tross for det kristne budskap om å elske alle, selv sine fiender, var den gjennomgående mentalitet opp gjennom historien slik at den straffet minoriteter og dem som på en eller annen måte var ‘annerledes’. De anti-jødiske følelsene i enkelte kristne kretser og den kløft som fantes mellom kirken og det jødiske folk, førte til “en allmenn diskriminering som ofte munnet ut i utvisning eller tvangsomvendelse.” Inntil slutten av det 18. århundre savnet ikke-kristne i store deler av den “kristne” verden garantier for fullverdig juri-

Fordømmer all vold i religionens navn
Den latinske patriarken av Jerusalem har sammen med Israels to øverste rabbinere fordømt all vold som utøves i religionens navn. Fordømmelsen kom etter patriarkens første møte med de to. "Alle former for vold er nytteløse og må fordømmes, det er det oppdrag og budskap vi religiøse ledere har felles", sa patriark Michael Sabbah. Ord som kan tolkes som et mottrekk mot en

uttalelse nylig av Jerusalems stormufti der han forsvarte visse voldshandlinger som "selvforsvar".

Rabbi Kabshi-Doron sa at mange voldshandlinger er blitt utført i Guds og troens navn, og understreket at å kombinere religion og vold er uakseptabelt. Uheldigvis er det en vanlig misforståelse at religiøst engasjerte mennesker i Israel er mot fred, sa han.

THE TABLET

Kirkeakademienes Brobyggerpris

Det var Aslam Ahsan, leder for Ressurssenter for Pakistanske Barn, som i år fikk Kirkeakademiens Brobyggerpris - statsråd Valgerd Svarstad Haugland overrakte prisen. "Mange lytter til ham med interesse og dyp respekt," heter det i begrunnelsen. "han arbeider for innvandrerbarnas sak, men er også en klok og dyktig talsmann for innvandrere i Norge generelt og har i årevis arbeidet for å bedre kontakten mellom dem og det øvrige samfunn."

15

disk status; jødene holdt likevel fast ved sine religiøse og sosiale skikker, og det førte til at de ble sett på med mistenksomhet og mistillit. I krisetider som hungersnød, krig, epidemier eller sosiale spenninger ble den jødiske minoritet ofte til sydebukk og offer for vold, plyndringer og til og med masaker.

I begynnelsen av det 19. århundre hadde imidlertid jødene generelt oppnådd rettigheter på linje med andre innbyggere i de fleste land, relativt mange hadde også fått innflytelsesrike stillinger, noe som ga grobunn for misunnelse. I det 19. århundre fikk en overdreven og falsk nasjonalisme fotfeste, og "en anti-judaisme av mer sosiologisk og politisk enn religiøs art spredte seg i varierende grad over størsteparten av Europa. I det 20. århundre brukte nasjonalsosialismen i Tyskland slike idéer som pseudovitenskapelig grunnlag for å etablere et skille mellom de såkalte nordisk-ariske raser og de angivelig lavere raser," konstaterer dokumentet.

"Kirken i Tyskland svarte på dette med å fordømme rasismen. Allerede i februar og mars 1931 offentliggjorde kardinal Bertram av Breslau, kardinal Faulhaber og de bayerske biskopene, biskopene i kirkeprovinsene Köln og Freiburg hyrdebrev som fordømte nasjonalsosialismen med dens blinde tilbedelse av rasen og staten. I 1933, året for nasjonalsosialistenes maktovertakelse, holdt kardinal Faulhaber sine velkjente adventsprekener som klart avviste nazistenes antisemittiske propaganda - prekener som ikke bare ble hørt av katolikker, men også av mange protestanter og jøder. Etter Krystallnatten begynte domprosten i Berlin, Bernhard Lichtenberg, med offentlig forbønn for jødene. Han døde senere i Dachau og ble nylig saligkåret."

Når det gjelder pave Pius XII, minner dokumentet om at han "i høytidelige

former fordømte nasjonalsosialistenes rasisme: På pasjonssøndag 1937 ble hans encyklika *Mit brennender Sorge* lest opp i Tysklands kirker, noe som førte til angrep på og sanksjoner mot medlemmer av geistligheten. Den 6. september 1938 understreket Pius, i en tale til belgiske pilegrimer, at 'antisemittismen er uakseptabel. Åndelig sett er vi alle semitter'. Helt fra sin første encyklika, *Summi pontificatus* (20. oktober 1939), advarte Pius XII mot teorier som benektet menneskerasens grunnleggende enhet og mot guddommeliggjøringen av staten, alt sammen ting som han forutså ville føre til en i sannhet 'mørkets time'."

"Shoah var et gjennomnyhedensk regimes verk. . . men man må spørre seg om ikke de inngrodde anti-jødiske fordommene hos enkelte kristne gjorde det lettere for nazistene å gjennomføre jødeforfølgelsene?"

Nazismens anti-semittisme og shoah

"Vi må ikke overse den forskjell som eksisterer mellom en anti-semittisme basert på teorier som står i motsetning til Kirkens vedvarende lære om menneskeslektens enhet og alle rasers og folkeslags likeverd, og den århundrer gamle mistenkeligjøring og fiendtlighet vi kaller anti-judaisme, og som dessverre også mange kristne har gjort seg skyldige i.

Den nasjonalsosialistiske ideologien gikk imidlertid enda lenger, idet den nektet å anerkjenne noen form for transcendent realitet som kilde til livet og kriterium for det moralsk gode. Med den følge at en gruppe mennesker - og

den stat, som de identifiserte seg med - tilranet seg en absolutt status og besluttet å utrydde det jødiske folk, et folk som var kalt til å vitne om den ene Gud og om paktens lov. Hva den teologiske refleksjon angår, må vi ikke overse det faktum at ikke så få innen nazistenes egne rekker ikke bare hadde en aversjon mot tanken om et guddommelig forsyn og nærvær i menneskelige anliggender, men ga klare bevis på et hat rettet mot Gud selv. En slik holdning førte ganske logisk til avvísning av kristendommen, og til et ønske om å se Kirken ødelagt eller i det minste underlagt nazi-statens interesser.

Denne ekstreme ideologien ble grunnlaget for tiltak som i første omgang gikk ut på å fjerne jødene fra deres hjem og eiendom, for i neste omgang å utrydde dem. Shoah er et gjennomnyhedensk regimes verk. Dets anti-semittisme hadde sine røtter utenfor kristendommen, og regimet nølte da heller ikke - for å nå sine mål - med å gå mot kirken og forfølge dens medlemmer.

Men man må spørre om ikke de inngrodde anti-jødiske fordommene hos enkelte kristne gjorde det lettere for nazistene å gjennomføre jødeforfølgelsene. Gjorde kanskje disse anti-jødiske holdningene de kristne mindre følsomme eller endog likegyldige overfor de forfølgelser som nasjonalsosialismen satte i verk mot jødene fra makt- overtagelsen av?"

Den som søker svar på disse spørsmålene, må være klar over at her handler det om mentalitets- og holdningshistorie der mange innflytelser gjør seg gjeldende. "Mange hadde ikke den ringeste anelse om den 'Endlösung' som rettet seg mot et helt folk; andre var engstelige på egne og sine kjæres vegne; noen høstet fordeler av situasjonen; atter andre var drevet av misunnelse. Svar kan bare gis for enkelttilfeller. Og for å gjøre det, må

Samsvar mellom Bibelen og vitenskapelig erkjennelse

"Mange kristne småskammer seg over skapelsesberetningen og tenker at bedre kunne den ikke beskrives på den tid den ble nedtegnet, kunnskapen strakk ikke til," sier professor i geofysikk, Sigbjørn Grønås. Som hevder at "kristne naturvitere og teologer har en jobb å gjøre i å få fram til Norges befolkning - ikke minst nysgjerrige barn og

unge - resultater av den nyere forskning om universets historie, livets tilblivelse og hvordan mennesket stod fram."

Ifølge professor Grønås er det "oppbyggelig å sammenligne vitenskapelig erkjennelse med skapelsesberetningen. Der- som en bare erstatter uttrykket i Bibelen med en etappe i utviklingen, er det i dag bedre samsvar mellom Bibelen og vitenskapelig erkjennelse enn noen gang."

VÅRT LAND

Betinget bønn om tilgivelse

Benediktinerabbed Marcel Rooney har gjennomført "en visitasjon" i klosteret Götweig i anledning anklagene mot kardinal Hans Hermann Groër om seksuell misbruk av tidligere studenter, og rapport er sendt til paven. I forbindelse med visitasjonen har Groër, som hittil har nektet å kommenterer anklagene mot ham, avgitt følgende erklæring: "I de forgangne tre år det blitt fremsatt tallrike misvisende påstander om min person. Jeg ber Gud og mennesker om

man kjenne til nøyaktig hva som motiverte folk i de enkelte tilfeller."

I første omgang forsøkte nazistene å utvise jødene. Ulykkeligvis var regjeringene i en del vestlige land med kristen tradisjon mer enn nølende med å åpne sin grenser for forfulgte jøder. Og selv om man ikke kunne forutse hvor langt nazistene faktisk ville drive det, visste man adskillig om jødernes prøvelser: "Å stenge grensene for jødisk innvandring under de rådende omstendigheter, enten det nå skyldtes anti-jødisk fiendtlighet eller mistillit, politisk feighet eller kortsiktighet, utgjør en tung samvittighetsbyrde hos de angjeldende myndigheter," fastslår dokumentet.

"Den brutalitet som ble utvist i land der nazistene foretok massedeportasjoner av hjelpeløse mennesker, burde ført til at man fryktet det verste. Gjorde de kristne alt som stod i deres makt for å hjelpe de forfulgte og særlig de forfulgte jødene?"

Mange gjorde det, andre gjorde det ikke. Vi må ikke glemme dem som, ofte med fare for sitt eget liv, hjalp til med å redde så mange jøder som overhodet mulig. Både under og etter krigen ga jødiske fellesskap og enkeltpersoner uttrykk for sin taknemlighet overfor det som var blitt gjort for dem, inklusive det pave Pius XII, personlig eller via sine representanter, gjorde for å redde livet til hundretusener av jøder. Mange biskoper, prester, ordensfolk og legfolk er blitt æret av staten Israel for sin innsats."

Likevel fantes det, som pave Johannes Paul II har vedgått, side om side med disse modige menn og kvinner, "andre kristne som ikke viste den åndelige motstand og konkrete handling man burde kunne forvente av Kristi disipler. Vi vet ikke hvor mange kristne i de land der nazimaktene og deres forbundsfeller rådet som med redsel konstaterte at deres jødiske na-

Om pave Pius XII's angivelige "taushet"

Vatikanerklæringen om kirken og jødene inneholder en opplysende fotnote med lite kjent stoff om reaksjoner på Pius XII's håndtering av jødespørsmålet:

(16) Klokskapen i pave Pius XII's diplomati ble offentlig anerkjent ved en rekke anledninger av jødiske organisasjoner og personligheter. For eksempel fastslo dr. Joseph Nathan, som representerte Den italienske jødiske kommisjon, 7. september 1945 følgende: "Fremfor alt takker vi den hellige Far og de ordensmenn og -kvinner som satte i verk hans direktiver; de så de forfulgte som sine brødre, og ilte til - med kraftanstrengelse og selvfornektelse - for å komme oss til hjelp, uten å bry seg om de farer de selv utsatte seg for" (L'Osservatore Romano, 8. september 1945, s. 2). Den 21. september samme år var generalsekretæren for den jødiske verdenskonferanse, dr. A. Leo Kubowitzki, i audiens hos pave Pius XII for å formidle, på vegne av 'Union of Israelitic Communities', den varmeste takk til den Hellige Far for den katolske kirkes innsats under krigen for jødene overalt i Europa" (L'Osservatore Romano 23. september 1945, s. 1). Torsdag 29. november møtte paven 80 representanter for jødiske flykninger fra forskjellige tyske konsentrasjonsleirer, de ga uttrykk for at det var "en stor ære å få takke den Hellige Far personlig for hans generøsitet mot dem som ble forfulgt under nazist-fascist-tiden" (L'Osservatore Romano 30. november 1945, s. 1). Da pave Pius XII døde i 1958, sendte Golda Meir ut følgende talende budskap: "Vi deler menneskehetens sorg. Da det fryktelige martyrium hjemsoekte vårt folk, hevet paven sin stemme for ofrene. Våre liv ble beriket ved denne stemme som, hevet over dagliglivets tumulter, tok til orde for de store moralske sannheter. Vi sørger over en stor fredens tjener."

boer forsvant, men som likevel ikke var sterke nok til å heve stemmen i protest. For de kristne må denne tunge samvittighetsbyrde som deres søstre og brødre pådrog seg under verdenskrigen, være en oppfordring til å gjøre bot."

"Vi beklager på det sterkeste de feil disse kirkens sønner og døtre har begått, og den skyld de har pådratt seg. Vi gjør ordene i Det 2. Vatikanekonsils erklæring 'Nostra aetate' til våre: 'Kirken. . . som er seg bevisst den farsarv den deler med jødene, og som er motivert av evangeliets kjærlighet og ikke av politiske vurderinger, beklager det hat, den forfølgelse og de uttrykk for antisemittisme som jødene er blitt utsatt for, uansett til hvilken tid og hvem som står bak.

Vi minner om og bekrefter det pave Johannes Paul II sa til lederne for den jødiske menigheten i Strassburg i 1988: 'Jeg bekrefter på nytt sammen med dere og med ettertrykk fordømmelsen av enhver form for antisemittisme og

enhver form for rasisme - alt slikt strider mot kristendommens prinsipper.' Den katolske kirke fordømmer derfor enhver forfølgelse - uansett hvor og når - som rettes mot et folk eller en gruppe mennesker. Den fordømmer uttrykkelig enhver form for folkemord såvel som de rasistiske ideologier de bygger på. Det er med dyp sorg vi ser tilbake på den vold som har rammet hele grupper og nasjoner i vårt århundre. Vi minnes særlig massakren på armenerne, de tallose ofrene i Ukraina i 30-årene, folkemordet på sigøynene, også det rasistisk basert, og lignende tragedier i Amerika, i Afrika og på Balkan. Glemmes bør heller ikke de millioner ofre for den totalitære ideologi i Sovjetunionen, i Kina, Kambodsja og andre steder. Vi bør heller ikke glemme dramaet i Midt-Østen, der elementene er velkjente."

Mot en felles fremtid

"Når det gjelder det fremtidige forhold mellom jøder og kristne, ber vi først og

tilgivelse hvis jeg har pådratt meg skyld. Selvsagt er jeg villig til å etterkomme den Hellige Fars oppfordring om å gi fra meg mine nåværende oppgaver. Samtidig ønsker jeg Guds velsignelse for medlemmene av Den østerrikske bispekonferanse og deres tjeneste for kirken i vårt land." Goër har også hatt møte med paven i Roma om saken.

Bispekonferansen mener det er ønskelig at Goër holder seg unna når pave Johannes Paul II i juni avlegger et lenge planlagt besøk i Østerrike.

Støtte til funksjonshemmede i afrikanske land

Årets Operasjon Dagsverk skal bringe penger til Frelsesarmeens skoler for funksjonshemmede i tre afrikanske land: Kenya, Uganda og Tanzania, et av Frelsesarmeens største territorier målt etter antall frelses-soldater.

I femti år har armeen drevet skoler for folk med ulike funksjonshemninger i disse landene. I Uganda er det pekt ut et stort landområde der det skal bygges en helt ny skole for folk med ulike fysiske handikap. Den ville neppe bli reist, hvis ikke Operasjon dagsverk hadde valgt Frelsearmeen som samarbeidspartner, skriver Vårt Land.

fremst våre katolske brødre og søstre om å minnes vår tros jødiske røtter. Vi ber dem om å minnes at Jesus var en etterkommer av David; at jomfru Maria og apostlene tilhørte jødefolket; at jødene er våre høyt elskede brødre, i en viss forstand faktisk våre 'eldre brødre'.

Mot slutten av dette årtusen ønsker den katolske kirke å gi uttrykk for sin dype beklagelse over de forsømmelser dens sønner og døtre gjennom tidene har gjort seg skyldige i. Det dreier seg her om en botshandling (*teshuva*). Som medlemmer av kirken deler vi i virkeligheten alle dens barns synder og fortjenester. Med dyp respekt og stor medlidenhet ser kirken på den utslettelses erfaring, *shoah*, som det jødiske folk led under den annen verdenskrig. Det dreier seg her ikke bare om ord, men om en bindende forpliktelse," heter det i dokumentet.

"Det er vår bønn at vår smerte over den tragedie som det jødiske folk har lidd i vårt århundre, må føre til nye relasjoner med det jødiske folk. Vi ønsker å omforme denne bevisstheten om fortidens synder til et fast forsett om å bygge en ny fremtid, hvor det ikke lenger skal finnes anti-judaisme blant kristne eller anti-kristne følelser blant jødene, men i stedet en gjensidig respekt som det sømmer seg for dem som tilber den ene Skaper og Herre, og som har Abraham som en felles troens far."

Fransk ekspert om Vatikanet og shoah:

“Pius XII prøvde alt - hans ‘taushet’ en myte plantet av Sovjet”

Det var å vente at journalistene som fulgte med pavens fly til Nigeria i slutten av mars, ville benytte anledningen til å stille *Johannes Paul II* spørsmål om Vatikanet og jødene; dokumentet om kirken og *shoah* kom kort før pavens avreise.

"En stor pave," var pavens svar på spørsmål fra medfølgende journalister om pave *Pius XII*'s holdning under den annen verdenskrig. Men hva med hans taushet? boret journalistene videre. "Det foreligger allerede en fyldestgjørende rapport om den saken. Les hva pater Blet skriver," var pavens kontante svar.

Franske *Le Figaro* fulgte oppfordringen, det vil si: Avisens *Joseph Vandrisse* henvendte seg direkte til historikeren Blet og spurte om han var overrasket over pavens interesse for hans bøker.

- Det synes meg ganske normalt at paven, før presentasjonen av dokumentet om shoah, viste interesse for en historikers dokumentasjon av hva hans forgjenger utrettet for jødene under krigen, svarer pater Blet, som egentlig er spesialist på det 17. århundre. "I 1964 bestemte pave *Paul VI* seg for å utgi Vatikan-dokumenter med relevanse for krigstiden og ba meg bidra til dette. Arbeidet strakte seg fra 1965 til 1982. Vi hadde full frihet til å forske i alt som angikk krigen, uten noen form for innskrenkninger," understreker Blet. "Ofte visste ikke arkivfolkene selv hva de kartongene de ga oss inneholdt."

Studiet av disse dokumentene, som ble publisert i tolv bind på rundt 800 sider, førte til at man trygt kan konkludere med at "pave *Pius XII*'s 'taushet' er en myte", sier Blet.

Forsøkte Pius å få nøytrale land til å øke innvandrerkvoten for jøder? vil Vandrisse vite.

- Han prøvde alt, i samarbeid med den tyske katolske organisasjonen Sankt Gabriel, og særlig når det gjaldt Latinamerika. Med møyte og besvær fikk han ordnet tre tusen visa til Brasil. Dokumentene viser en enorm sprik mellom innsatsen og de magre resultatene. I Frankrike i 1944 gjorde paven alt han kunne for å forhindre at de jødene som var blitt samlet i Vittel, ble videresendt til Drancy og derfra til Tyskland. Men forgjeves.

- Stemmer det at Tyrkia lot jøder fra Øst-Europa få passere på vei til Palestina?

- Ja, svarer Blet. - Diplomaten i den sammenheng var Roncalli, den senere pave Johannes XXIII. Han var meget aktiv og høstet senere varm takk fra jødiske grupper. Hver gang svarte han at han hadde handlet etter ordre fra Pius XII.

- Kom Pius inn på saken etter krigen?

- I mai 1952 erklærte han: 'Hva kunne vi gjort som vi ikke gjorde?' Etter dette retoriske spørsmål bekreftet han at han hadde gjort alt som stod i hans makt for å unngå krigen, lindre lidelsene og redusere tallet på ofre.

- Men hvor kommer den fra, denne sorte legenden om Pius XII?

- Kommunistene tilga aldri Pius XII det han gjorde for å hindre kommunismens utbredelse, i Italia og ellers. Det er all grunn til å tro at mottrekkene langt på vei ble fjernstyrt fra øst, konkluderer pater Blet.

Verdensbanken og religiøse interesser
Heretter vil Verdensbankens programmer for økonomisk utvikling også ta hensyn til religiøse og åndelige interesser. Det bekjentgjorde Verdensbank-president James Wolfensohn og den anglikanske erkebiskopen George Carey etter et møte nylig i London med førende representanter for jødene, muslimene, kristne, bahai-tilhen-

gere og sikher. Med tanke på år 2000 innbys de religiøse fellesskap til å delta i verdensbankens drøftelser.

Kampen mot fattigdommen har - ved siden av etiske, kulturelle, miljøpolitiske og sosiale synspunkter - også en etisk-religiøs side. CHRIST IN DER GEGENWART

Østerrike: Abbeder protesterer mot biskop

Elleve østerrikske biskoper har appellert til landets bispekonferanse om å gripe inn overfor biskop Kurt Krenn av St. Pölten. De klager over dype splittelser innen bispedømmet og mener enkelte prester er ved å gi opp. Protestene og demonstrasjonene mot biskopen er utslag av fortvilelse, sier abbedene, det er den eneste måten folk i bispedømmet kan uttrykke sin misnøye på.

Abbedene protesterer også mot Krenns

18 Om "shoah-dokumentet": Sterke og svake sider

Store forventninger knyttet seg til Vatikan-erklæringen om den katolske kirke og nazitidens jødeforfølgelser. Innfris forventningene? Behandles de historiske og teologiske spørsmålene på overbevisende måte? Her er sterke sider, men også mangler, mener Hans Hermann Henrix, direktør for Det biskoppelige akademi i Aachen, Tyskland, og medlem av kommisjonen som har arbeidet med dokumentet.

Dokumentet har sine sterke sider, men gir også inntrykk av "en kirkelig samvittighetsransakelse der enkelte spørsmål forblir åpne". Til de sterke sider hører medfølelsen med det jødiske folks lidelse og den entydige stemplingen av shoah som "en uutsigelig tragedie". "Her settes det ord på den nærhet til jødene og jødedommen som Det 2. Vatikankonsil gjenoppdaget," skriver Henrix.

Dokumentets "kjernesetning" må man også si seg enig i: "Shoah var et helt igjennom ny-hedensk regimes verk." Alle de viktige avgjørelser, tiltak og handlinger som førte til jødeutryddelsene i Europa, utgikk fra nasjonalsosialistene i Tyskland. Det er positivt at erklæringen oppfordrer til ikke å ta lett på skyldsspørsmålet: Den understreker betydningen av "en moralsk og religiøs erindringsprosess" ut over "den historiske forsknings vanlige kriterier" og formulerer problemstillingen slik: "Men man må spørre om ikke de inngrodde anti-jødiske fordommene hos enkelte kristne gjorde det lettere for nazistene å gjennomføre jødeforfølgelsene? Gjorde kanskje disse anti-jødiske holdningene de kristne mindre følsomme eller endog likegyldige overfor de forfølgelser nasjonalsosialistene satte i verk mot jødene fra makt- overtagelsen av?"

Erklæringens svar på disse spørsmålene "stopper på forunderlig måte opp

på halvveien, såvel historisk som teologisk", ifølge Henrix. Det var nok dessverre ikke slik erklæringen hevder, at kun "enkelte kristne" hadde anti-jødiske følelser. Det motsatte var snarere tilfelle: Kun "enkelte" var fri for anti-jødiske følelser og fordommer, mens "flertallet av Europas kristne var befengt med fordommer og fiendtlighet overfor jødene", skriver Henrix. Erklæringen fastslår forøvrig innledningsvis at "regnskapet over forholdet mellom jøder og kristne gjennom 2000 år er heller negativt", så dette smaker av selvmotsigelse, skriver Henrix.

Det viktig å minne om, slik erklæringen gjør, de mange som - ofte med fare for eget liv - gjorde hva de kunne for å redde jødiske liv, men man bør ikke glemme at "disse store rettferdighets- og kjærlighetsvitner ofte stod temmelig alene". Erklæringen roser kardinal Bertrams fordømmelse av rasismen fra 1931, men synes å ha fortrenget den ulykksalige kirkepolitikk han førte som formann i den tyske bispekonferanse, skriver Henrix. Han minner om at Den tyske bispekonferansens erklæring i anledning 50-årsmarkeringen for Krys-tallnatten ikke var så "mild" som Vatikanets nå i 1998: "Våre forgjengere i bispeembedet kom derimot ikke med noen felles protest fra prekestolen (etter de offentlige pogromene i 1938)," skrev biskopene i 1988

Vatikandokumentet oppfordrer "alle

menn og kvinner av god vilje" til fortsatt "intens ettertanke over rekkevidden av shoah". Med andre ord: Etertanken omkring shoah ses ikke som avsluttet, og det er positivt, noterer Henrix. Som også kommer inn på pave Pius XII's rolle, en rolle "i skjæringspunktet mellom det historiske og teologiske". Pius bidrog gjennom sine initiativer utvilsomt til å redde livet for hundretusener av jøder, slik erklæringen understreker, men det spriker fremdeles mellom jødisk og katolsk syn på denne paven.

Henrix' viktigste ankepunktet er den kirkeforståelse erklæringen opererer med. Det skilles mellom "den kristne verden" og "kirken som sådan"; man beklager at "den konkrete handlemåte" hos enkelte av kirkens "sønner og døtre" ikke var slik man burde kunne vente av Kristi disipler. Men, spør Henrix, "hva med disse 'sønners og døtres' tilhørighet til kirken? Har deres feil og synder ingen betydning for Kirken som sådan?" På 1950-tallet fremla både Hans Urs von Balthasar og Karl Rahner viktige studier omkring begrepet "syndernes kirke", synspunkter med relevans for "vår sammenheng", fremhever Henrix. For: "Er ikke Kirken selv en 'syndernes kirke', ja, en syndig kirke? Og fantes det ikke blant de kirkens 'sønner' som syndet og feilet den gang, også menn som tilhørte kirkeledelsen og hierarkiet? I 1988 tok den tyskspråklige bispekonferanse opp dette problemet: 'Vi må ta på oss historiens last. . . For historien er ikke noe ytre, den er en del av Kirkens egen identitet og kan minne oss om at den kirke, som vi kaller hellig og ærer som et mysterium, også er en syndig kirke som trenger til omvendelse'."

Her taler Det 2. Vatikankonsils ånd, på samme måte som i de franske biskopers "anger-erklæring" fra september i fjor, påpeker Henrix. Konsilets konstitusjon om kirken sier klart at kirken har "syndere i sine egne rekker";

avsettelse av benediktinerpater Udo Fischer som sogneprest etter at Fischer i januar i år fortalte at han i unge år var blitt seksuelt misbrukt av sin ordensbror, nå kardinal Hans Herman Groër. Biskop Krenn har konsekvent forsvart Groër mot anklagene fra flere hold om seksuell misbruk. I et intervju med avisen *Die kleine Zeitung* i Graz sier biskop Joachim Angerer at biskop Krenn sprer "mental og åndelig ødeleggelse i bispedømmet og landet".

THE TABLET

Homofile og lesbiske: ingen problemgruppe

Kirkens Bymisjon og Åpen Kirkegruppe oppretter et diakonalt senter for å inkludere homofile og lesbiske i Den norske kirke. Senteret skal plasseres i Oslo, men vil tilby hjelp over hele landet.

"Vi ønsker minst av alt å fremstille homofile og lesbiske som en problemgruppe som det må settes inn diakonal innsats blant," sier Børre Arnøy, seksjonssjef i Kir-

kens Bymisjon. "Tvert imot ønsker vi å vise hvilken positiv ressurs homofile og lesbiske kan være for menigheten."

Senterets målsetting er todelt: å skape et tilbud for sjelesorg og samtale for homofile og lesbiske som sliter med sin identitet som kristne på grunn av den forkjetring de opplever i kirken. Dernest ønsker vi gjennom samvær og samlinger å bidra til å holde oppe den dialog som Den norske kirke sier at den ønsker om dette spørsmålet," sier Arnøy. VÅRT LAND

samtidig som den er "hellig", har den behov for "stadig omvendelse", for "angerens og botens vei". Med andre ord: "Renselse, bot og fornyelse gjelder ikke bare for kirkens 'sønner og døtre', men for Kirken selv. Denne dimensjon burde kommet tydelig til uttrykk i en 'moralsk og religiøs erindringsakt' fra Kirken og dens universelle autoritet," mener Henrix.

De første reaksjonene fra jødisk hold viser at man ikke ubetinget følger Vatikanets oppfordring "til våre jødiske venner" om å "åpne sitt hjerte og lytte til oss", skriver Henrix. Han mener manglene bør påtales: "Dokumentet er ikke et historisk gjennombrudd, men en refleksjon underveis." Kanskje vil det endelige gjennombruddet komme fra paven selv i jubelåret 2000? undrer Henrix. Og viser til den sveitsiske teologen Clemens Thoma som nylig påpekte at Kristi budskap om fullmakt til tilgivelse og forsoning er inspirert av den store jødiske forsoningsdagen. På Jesu tid var rekkefølgen for skyldsbekjennelse under den jødiske forsoningsfesten nøye fastlagt: Som de første måtte yppersteprestene og deres familier bekjenne sine synder for folket, dernest fulgte resten av presteskaper, så ført folket. Thoma sier derfor: "Under henvisning til de jødiske oppfatninger om tilgivelse og forsoning, burde paven også plassere 'kirken som sådan' blant dem som har behov for tilgivelse. Og det kunne nettopp gjøres i forbindelse med 2000-årsmarkeringen."

Det forutsetter en gjennomgripende samvittighetsransakelse hos Kirken, og her er forholdet til jødene opp gjennom historien sentralt. Det forsømte må tas igjen, "både av hensyn til den historiske sannhet, til de indre forhold mellom Kirken og dens 'sønner og døtre' og til solidariteten mellom Kirken og det jødiske folk," skriver Henrix.

(Kilde: Rheinischer Merkur)

Kommentarer til dokumentet:

"Le Monde" (Frankrike): "Dette *mea culpa* kommer sent, men det faktum at det nå foreligger, er gledelig."

"The Independent" (England). "Dokumentet... fremstår som det skjønmaleri av Vatikanet og det kirkelige hierarki. Bare med møye innrømmes det at det finnes en lang tradisjon med anti-semittisme innen den romerske kirke."

"Maariv" (Israel): "Det påfallende ved dette Vatikandokumentet er manglene: Det finnes ingen uttrykkelig innrømmelse av skyld fra den katolske kirkes side for at den ansportet en hel generasjon til anti-semittisme."

"Corrierera della Sera" (Italia): "Det skuffende ved dette dokumentet er tausheten omkring 'pavens taushet'."

"Die Presse" (Østerrike): "Hovedinntrykket av dette dokumentet... er positivt. Avgrensning der det er riktig og nødvendig; anger i godt forståelig form."

"Rzeczpospolita" (Polen): "På uforlignelig vis taler dokumentet om en 'anger-handling'. Det skiller klart den ekte skyld fra mytene og falske dommer."

"Nepszabadsag" (Ungarn): "Med dette dokumentet innleder Johannes Paul II... en kursendring for den katolske kirke."

"Aftenposten" (Norge): "Men Vatikanet unnlater å be om unnskyldning på vegne av krigstidens kirkelige ledelse, slik katolske biskoper i flere europeiske land har gjort i de senere årene."

Rør ikke Israels sønner; de er av Messias' kjøtt og ben!

Bernhard av Clairvaux
(1090-1153)
til korsfarene

Grunnen til at Guds sønn måtte tåle slik forfordelig lidelse er, fremfor alt, de forbrytelser og synder menneskene har begått siden tidenes begynnelse, og som de vil fortsette å begå frem til tidenes ende. Vi må erkjenne at de synder vi begår (vi kristne, når vi synder), er langt større enn jødernes, for – som apostelen vitner – "hadde de kjent til det, da hadde de ikke korsfestet ham som er herlighetens Herre" (1. Kor. 2,8). Vi derimot, vi bekjenner at vi kjenner til det, men, fordi vi forneker det gjennom våre handlinger, er det som vi øver grov vold mot ham.

(Konsilet i Trient, 1543 - 65)

Økumenikk - obligatorisk for sjelesørgere
Kardinal Edward Cassidy, presidenten for
Rådet for kristen enhet, mener praktisk øku-
menikk må inngå i alle sjelesørgeres studi-
er. I et ferskt dokument oppfordres katolske
fakulteter og studiesteder til å arrangere
møter med andre kristne for å bli kjent med
deres liturgiske og åndelige skatter. Uten
slike møter, uten felles gudstjenester og
felles bønn er man ikke godt nok forberedt
for oppgaven som sjelesørger.

CHRIST IN DER GEGENWART

Kristen blant arabere

De kristne i den arabiske verden ønsker
nærmere forbindelser og økt samarbeid
over landegrensene. Det ble klart under et
økumenisk møte om sjelesorg nylig i Maadi
ved Kairo, organisert av den nord-afrikan-
ske bispekonferanse med biskop Henri Tes-
sier av Alger som var ordstyrer.

I de 22 landene i den arabiske liga er ti
prosent av innbyggerne kristne. I det nære

østen går de kristne tradisjoner helt tilbake
til apostlenes tid. Prester som kombinerer
klar bevissthet om egen arabisk identitet
med sitt kristne vitnesbyrd, er "lysende tegn
på kirkens universalitet", heter det i slut-
terklæringen fra møtet. Som slår til lyd for
utvidet kontakt over landegrensene også på
andre områder "for å gi modige vitnesbyrd
om kristen identitet innen arabiske sam-

Nordens katolske biskoper om "irregulær innvandring":

"Vi må gjenoppdage solidariteten"

Det økende antall "irregulære innvandrere" i alle europeiske land inklusive Norden, unntatt Island, gir grunn til bekymring, heter det i en uttalelse (på engelsk) fra Den nordiske bispekonferanse. Som ved tidligere anledninger, bruker biskopene uttrykket "irregulær innvandring" og ikke det gjengse og mer ladete "ulovlig".

Problemet har ulike dimensjoner i våre nordiske land, men vi har "lang felles tradisjon for omsorg for mennesker i nød," skriver biskopene. Nettopp derfor er det viktig å sette søkelyset på den "uverdige situasjon" mange irregulære innvandrere lever under. Enkelte blir også ofre for kriminalitet og skruppelløs utnyttelse, andre "blir kriminelle for å overleve".

Det er flere kategorier irregulære innvandrere: Noen blir værende etter avslag på asylsøknad; andre har ikke engang søkt om asyl fordi de har lite håp om å få bli; andre er kommet på turistvisum og blir i landet utover midlertidig oppholdtillatelse. Krenkelse av menneskerettighetene, fattigdom, krig og håpløshet har fått dem til å forlate sine hjem - med håp om bedre kår andre steder. "I forrige århundre forlot mange nordmenn hjemlandet for å finne større politisk, økonomisk og religiøs frihet andre steder i verden - i dag får de samme motivene mennesker til søke til våre land," skriver biskopene.

"Våre Caritas-organisasjoner, menigheter og enkelt-katolikker stiller ofte opp for disse menneskene," og det bygges etterhvert opp "alternative strukturer", særlig for sosial omsorg og for barn. Det er bare et tidsspørsmål før alternativ utdanning for barna blir en del av disse struk-

turene som utvikles på siden av de legale strukturer i våre land.

Antall irregulære innvandrere i Norden er ukjent, men det dreier seg om tusener, skriver biskopene. Flertallet av dem vil antagelig bli værende, med mindre de fjernes med makt. "Som kristne er vi opptatt av deres menneskeverd og av å hjelpe dem så langt vi kan; vi kan ikke la dem dø av sult eller mangel på medisinsk pleie - denlags hjelp vil vi yte til alle mennesker," skriver biskopene. Og minner om at de allerede i 1987 tok til orde for opprettholdelse av asylretten i Norden for dem som virkelig trenger det. Ukontrollert innvandring er ikke ønskelig, derfor: Økt investering fra nordisk side i fattigere land nær våre grenser. Et annet virkemiddel er innvandring i ordnede forhold. "Den økende motstanden innen våre land mot dem som er 'annerledes', er foruroligende: Vi må gjenoppdage solidariteten og forpliktelsen overfor våre brødre og søstre," skriver biskopene. Mot denne bakgrunn skisserer de et sett "retningslinjer for Caritas-organisasjonene, Rettferdighet og Freds-kommisjonene i vår region og alle som berøres av dette problemet":

1. Hvert menneske er skapt i Guds bilde og har rett til umistelige grunnleggende menneskerettigheter som

rett til liv, personlig integritet og menneskelig verdighet.

2. Kirken plikter, gjennom sine medlemmer og sosio-pastorale organisasjoner, å søke å dekke de grunnleggende menneskelige behov både for regulære og irregulære innvandrere når staten ikke sørger for slikt.

3. Målet for hjelpen må være å etablere stabile forhold så våre søstre og brødre kan leve et normalt liv.

4. Våre begrensede midler må brukes til å vurdere muligheten for frivillig tilbakevenden til hjemlandet og til støtte for slike tiltak.

5. Organisasjoner oppfordres til å be de politiske ledere finne varigere løsninger på dette problemet. "Vi kan ikke følge våre regjeringer når de kun ser på de økonomiske faktorer og ser bort fra vår moralske plikt til å hjelpe våre brødre og søstre i Øst-Europa og behovet for økt innsats mot fattigdommen i sør. Vi ber våre organisasjoner hjelpe oss å utforme en henvendelse til de respektive regjeringer."

6. Vi er klar over at vi, ved å hjelpe folk i irregulære forhold, bidrar til å konsolidere et 'alternativt' samfunn, men det synes unngåelig, inntil man finner en politisk løsning på problemet.

7. Vi er også klar over at det finnes andre kategorier mennesker i våre egne land som mangler nødvendige ressurser. Vi prøver å hjelpe også disse menneskene etter evne. Men i situasjoner hvor respekten for menneskerverd er ofte fullstendig fraværende, som i forhold til mange irregulære innvandrere, må vi sette søkelyset på disse forholdene."

Biskopene ønsker å bidra til "en debatt basert på alles menneskeverd, en debatt som kan lede til konkrete løsninger på situasjonen", og lover full støtte og deltagelse fra den katolske kirke i de nordiske land i en slik debatt.

funn og kulturer, i yrkeslivet og i massemediene". Det pekes også på at dersom kristendommen skal overleve på arabisk grunn, trengs en oppvurdering av orientalske og nordafrikanske tradisjoner innen trosforkynnelsen; også ordensfolks nærvær er særdeles viktig i denne sammenheng, understrekes det.

CHRIST IN DER GEGENWART

R. I. P.

†

Vår kjære medsøster
Monika Sybrandy
døde den 31. mars
i sitt nittiende år.
Den avdøde anbefales til de
troendes forbønn.

Sankt Franciskus Søstre

*Se, han er min frelses Gud,
jeg er trygg, jeg frykter ikke.
Herren er min sang,
min styrke og min frelse.
Med glede skal dere øse
av frelsens kilde.*

Jesaja 12

21

Østerrike: dialogen må omfatte alle

I Østerrike arbeider man på kirkelig mark med en "dialog for Østerrike" for å styrke samholdet og enheten mellom de forskjellige grupper og grupperinger i en kirke som mange mener befinner seg i en krisesituasjon. "Når det gjelder 'dialog for Østerrike' må alle gå i seg selv" og ikke glemme "det kirkelige fellesskap som forbinder alle katolikker", sier kardinal König, Wiens tidligere erkebiskop. Ved en slik samtale dreier det ikke kun om å forsvare eget standpunkt og ståsted og se den "andre" som "motstander". Det gjelder snarere å være villig til å sette egen holdning under debatt og "gjennom samtale lære både seg selv og andre bedre å kjenne". König håper at "dialogen for Østerrike" må "få orden på alt det som i de senere år har ført til så stor forvirring innen kirken i vårt land".

Også kardinal Ratzinger er nå for en bredt anlagt dialog. I et brev formannen til den østerrikske bispekonferanse, biskop Johannes Weber, heter det at Vatikanet "ikke har grunnleggende innvendinger" mot at også representanter for bevegelsen 'Kirkefolkets ønsker' får delta i dialogen. "Tiden krever" at samtalen fortsetter, "modig og målrettet", sier Ratzinger. "En dialog som ønsker å tjene menneskenes frelse og gudsríkets utbredelse, må på den ene siden være åpen overfor alle mennesker av god vilje og ikke vike tilbake for de vanskelige spørsmålene, men samtidig må den ikke tape av syne evangeliets- og overleveringens skatter samt kirkens misjonsoppdrag." Samtidig understreker Ratzinger at det faktum at gruppen "Vi er kirke", som utløste bevegelsen "kirkefolkets ønsker", får være med i dialogen, ikke innebærer noen offisiell kirkelig anerkjennelse av gruppen. "Kirkefolkets ønsker" går bl.a. ut på å fjerne sølibatskravet for prestene, tillate kvinnelige prester og gi legfolk mer innflytelse i kirken, bl.a. ved valg av biskoper.

CHRIST IN DER GEGENWART

Produktivt bispemøte i Trondheim

Hovedsakene på dagsordenen under Den nordiske bispekonferansens vårmøte i Trondheim i slutten av mars var utkast til et hyrdebrev om vern om livet, pastorale retningslinjer for omsorg for irregulære flyktninger i de nordiske land og en erklæring om våpeneksport. "Ivrig diskusjon om disse aktuelle temaene," konstaterer pressemeldingen fra møtet: "grunnleggende enighet", men ulike situasjoner og pastorale vurderinger i de forskjellige landene, heter det videre. Hyrdebrevet skal det arbeides videre med, men erklæringene (på engelsk) om våpenhandel og irregulær innvandring gjorde man seg ferdig med (se annetsteds i bladet).

Også økumenikk hørte til temaene, og her konstaterte man bl.a. at den felles luthersk-katolske erklæring om rettferdiggjørelsen ikke finner udelt tilslutning i Skandinavias lutherske kirker. I forlengelse av tematikken fra det store økumeniske møtet i Graz sist sommer diskuterte biskopene særlig kvinners stilling i kirken, forberedelsene til år 2000 og sosiale og økonomiske spørsmål, som også COMEC, Kommissjonen for bispekonferansene i EU, har hatt på dagsordenen. Ingen nyhet at det blir stort internordisk katolsk stevne i Vadstena 29.6-2.7 2000: Biskopene vil imidlertid oppfordre menighetene i sine respektive bispedømmer til "intens forberedelse til jubelåret".

Omsorg for sjøfolk ble tatt opp: Man vil forsøke et samarbeid på lokalplanet mellom katolske sogneprester og den lutherske sjømannsmisjon for å bedre kontakten med sjøfolk i de nordiske havner.

Nye retningslinjer fra Roma for katekesen skal tillempes på lokalplanet til erstatning for nåværende nordiske regler fra 70-tallet, et arbeid som fortsetter på biskopenes høstmøte og hvor kateketsentralene i Norden trekkes inn.

Biskopenes neste møte blir i Sigtuna til høsten. En viktig post på programmet blir et møte, det andre i rekken, med de ledende lutherske biskopene i Norden.

"Livsvernprisen" til Fransiskushjelpen

Fransiskushjelpen, som ble startet i 1956 av en håndfull kvinner med Brita Paus i spissen og i samarbeid med fransiskanerne, ble nylig tildelt "Livsvernprisen" for sitt arbeid for døende og alvorlig syke mennesker i Oslo. Prisen, som ble opprettet i fjor, deles ut av styret i "For Livsrett og Menneskeverd" og går til en person eller organisasjon som har bidratt positivt til å verne om livet og menneskeverdet. Årets prisutdeler var sosialminister Magnhild Meltveit Kleppa, som i sin tale understreket at Fransiskushjelpens arbeid for syke og døende viser at aktiv livshjelp tar bort påståtte behov for aktiv dødsbistand.

Fransiskushjelpens arbeid bygger på den engelske hospice-filosofien, der grunntanken er å gjøre det mulig for pleietrengende å være i sitt hjemlige miljø under trygge forhold preget av livskvalitet. Fransiskushjelpen driver også en egen sorgtjeneste.

Uoffisiell katolsk kommentar til den europeiske pengeunion:

John Ryan

"Twenty centimes, two hundred lira, ten pennig, five drachmas and five new pence... roll on monetary union, I say!!!"

A/S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 66 99 74 00 - SERVICE 66 84 84 86

Vennligst meld
adresseforandring

til
St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26

22 Liturgisk kalender

MAI

- Lør 23. Apg 18,23-28; Joh 16,23b-28
(Norske Tidebønner - uke 3)
- SØN 24. 7. SØNDAG I PÅSKETIDEN**
Apg 7,55-60;
Åp 22,12-14.16-17.20;
Joh 17,20-26
- Man 25. (Beda den ~rverdige)
(Gregor VII) (Maria Magdalena
de'Pazzi) Apg 19,1 -8;
Joh 16,29-33
- Tir 26. Den hl. Filip Neri. Apg 20,17-27;
Joh 17,1-11a
- Ons 27. (Den hl. Augustin av Canterbury)
Apg 20,28-38; Joh 17,11 b-19
- Tor 28. Apg 22,30 og 23,6-11;
Joh 17,20-26
- Fre 29. Apg 25,13-21; Joh 21,15-19
- Lør 30. Apg 28,16-20.30-31;
Joh 21,20-25
PINSEVIGILIEN. 1 Mos 11,1-9
eller 2 Mos 19,3-8a. 16-20 eller
Esek 37,1-14 eller Joel 3,1-5;
Rom 8,22-27; Joh 7,37-39
(Norske Tidebønner - uke 1)
- SØN 31. PINSEDAG** - Apg 2,1-11;
1 Kor 12,3b-7.12-13;
Joh 20,19-23 (eller: Apg 2,1-11;
Rom 8,8-17;
Joh 14,15-16. 23b-26)

JUNI

- Man 1. Den hl. Justin. 2 Pet 1,2-7;
Mark 12,1-12
- Tir 2. (Den hl. Marcellinus og Peter)
2 Pet 3,12-15a.17-18;
Mark 12,13-17
- Ons 3. Den hl. Karl Lwanga og hans
ledsagere - Ugandas martyrer.
2 Tim 1,1-3.6-12; Mark 12,18-27
- Tor 4. 2 Tim 2,8-15; Mark 12,28b-34
- Fre 5. Den hl. Bonifatius. 2 Tim 3,10 17;
Mark 12,35-37
- Lør 6. 2 Tim 4,1-8; Mark 12,38-44
(Norske Tidebønner - uke 2)
- SØN 7. DEN HELLEGE TREENIGHET**
Ordsp 8,22-31; Rom 5,1-5;
Joh 16,12-15
- Man 8. 1 Kong 17,1-6; Matt 5,1-12
- Tir 9. (Den hl. Efreim) 1 Kong 17,7-16;
Matt 5,13-16
- Ons 10. 1 Kong 18,20-39; Matt 5,17-19
- Tor 11. Apostelen Barnabas.
Apg 11, 21b-26 og 13,1-3;
Matt 10,7-13

- Fre 12. 1 Kong 19,9a.11-16;
Matt 5,27-32
- Lør 13. Den hl. Antonius av Padova.
1 Kong 19,19-21; Matt 5,33-37
(Norske Tidebønner - uke 3)
- SØN 14. KRISTI LEGEME OG BLOD**
1 Mos 14,18-20; 1 Kor 11,23-26;
Luk 9,11 b-17
- Man 15. 1 Kong 21,1-16; Matt 5,38-42
- Tir 16. 1 Kong 21,17-29; Matt 5,43-48
- Ons 17. 2 Kong 2,1.6-14;
Matt 6,1-6. 16-18
- Tor 18. Sir48,1-14; Matt 6,7-15
- Fre 19. JESU HJERTEFEST -
Esek 34,11 16; Rom 5,5-11;
Luk 15,3-7
- Lør 20. Jomfru Marias rene hjerte.
Jes 61,9-11; Luk 2,41-51
(Norske Tidebønner - uke 4)
- SØN 21. 12. SØNDAG I DET
ALMINNELIGE KIRKEÅR** -
Sak 12,10-11;
Gal 3,26-29; Luk 9,18-24
- Man 22. (Hl. Paulinus av Nola) (De hl.
John Fisher og Thomas More)
2 Kong 17,5-8. 13-15a.18;
Matt 7,1-5
- Tir 23. 2 Kong 19,9b-11.14-21. 31-36;
Matt 7,6.12-14
VIGILIEN til JOHANNES
DØPERENS FØDSEL.
Jer 1,4-10; 1 Pet 1,8-12;
Luk 1,5-17
- Ons 24. JOHANNES DØPERENS
FØDSEL - Jes 49,1-6; Apg 13,22-
26; Luk 1,57-66.80

- Tor 25. 2 Kong 24,8-17; Matt 7,21-29
- Fre 26. 2 Kong 25,1-12; Matt 8,1-4
- Lør 27. (Den hl. Kyrillos av Alexandria)
Klag 2,2.10-14.18-19;
Matt 8,5-17
VIGILIEN til DE HL. APOSTLER
PETER OG PAULUS.
Apg 3,1-10;
Gal 1,11-20; Joh 21,15-19
(Norske Tidebønner - uke 1)
- SØN 28. DE HL. APOSTLER PETER OG
PAULUS** - Apg 12,1-11;
2 Tim 4,6-8.17-18; Matt 16,13-19
- Man 29. Am 2,6-10.13-16; Matt 8,18-22
- Tir 30. (Kirkens første martyrer i Roma)
Am 3,1-8 og 4,11-12;
Matt 8,23-27

JULI

- Ons 1. Am 5,14-15.21-24; Matt 8,28-34
- Tor 2. Am 7,10-17; Matt 9,1-8
- Fre 3. APOSTELN THOMAS. Ef 2,
19-22; Joh 20,24-29
- Lør 4. (Den hl. Elisabeth av Portugal) Am
9,11-15; Matt 9,14-17
- SØN 5. 14. SØNDAG I DET ALMIN
NELIGE KIRKEÅR.** Jes 66,
10-14c; Gal 6,14-18; Luk 10,1-
12.17-20
- Man 6. (Den hl. Maria Goretti) Hos
2,16.17b-18.21-22; Matt 9,18-26
- Tir 7. Hos 8,4-7.11-13; Matt 9,32-38
- Ons 8. Den hl. Sunniva og hennes led
sagere. Ordsp 10,28-32 og 11,3.5-
6.8-11; Matt 10,26-32
- Tor 9. Hos 11,1-4.8c-9; Matt 10,7-15

Bønnens apostolat i juni og juli:

At religiøse motiver aldri mer må føre til vold
eller brukes for å rettferdiggjøre vold.

At hele kirken må erkjenne og påkalle den Hellige Ånd
som selve kraften i forkynnelsen.

At familiene må la seg veilede av trofasthetens
og fredens ånd.

At Kinas hyrder og troende må bære vitnesbyrd om
enhet i troen og om kirkelig fellesskap.

Neste nummer utgis 6. juli. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt
Faste medarbeidere:
Olav Egil Aune Albert Raulin o.p.
Liv Greni Gunnel Vallquist
Bernt Eidsvig
ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo
Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48
Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26
Årsabonnement (Norge): kr. 210,—
Øvrige europeiske land: kr. 220,—
Andre verdensdeler: kr. 230,—
Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.
Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

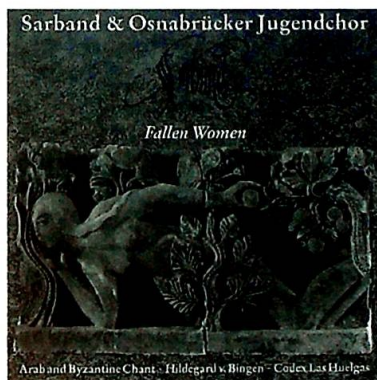
23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14 - 0177 Oslo
Telefon: 22 20 72 48
Fax: 22 36 02 63
E-post: st.olav.bokhandel.@os.telia.no.

Åpningstider:
Mand.-Fred.: 10.00-17.00
Lørdag: 10.00-14.00

**SARBAND & OSNABRÜCKER
JUGENDCHOR: «FALLEN WOMAN».**

Kvinnelige komponister og utøvere av
middelaldermusikk, med bl.a. Kassia (810),
den mest fremtredende kvinnelige komponist
av bysantinsk kirkemusikk, og Hildegard av
Bingen.
CD. Kr. 179.

**VELKOMMEN TIL MAI-HANDEL,
I MARIAS EGEN MÅNED, EN
MÅNED MED MANGE STORE
KIRKELIGE BEGIVENHETER.**

**VI HJELPER DEG GJERNE MED
GAVEFORSLAG TIL DÅP,
1.KOMMUNION, FERMING OG
BRYLLUP**

FRA BOKHYLLEN ANBEFALER VI:

PER BESKOW:
«MARIA I KULT, KONST, VISJON.»
Bokforlaget Åsak -91. Hft. Kr. 236

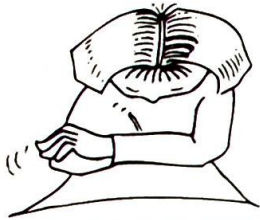
GÖREL CAVALLI-BJÖRKMAN:
«SVART MADONNA».

En kunsthistorisk reiseguide til den svarte
madonnaens historie.
Pax -98. Ib. Kr. 228.

ERNA OSLAND:
«MYSTERIETS ROSE».

Tanker og fortellinger om Jomfru Maria
gjennom to tusen år.
Damm -96. Ib.Kr.179.

Blikk
på tiden

“Sneen som falt . . .” - eller hvem vant?

Høstens moter er forlenget lansert i Paris, London og New York, tegn på at vinteren definitivt er slutt. Og hvem bryr seg da om sneen som falt i Nagano og “de best organiserte vinterlekene,” som OL-president Samarach sa da det hele var over. Over? For tusenvis av Naganos fremmedarbeidere, hovedsakelig fra Filippinene, var det nettopp da flaggene på OL-arenaen ble firt, at det virkelig begynte. For nå var det ikke lenger bruk for alle dem som, med turistvisum i lommen, på rekordtid hadde bygget alt det som manglet for å gjøre Nagano til et high-tech vintersportssted. Og det var stor sett alt: fra high speed tilbringertog til gigantiske skitraséer i fjellsidene og nattklubber og karaokebarer.

Myndigheter og arbeidsgivere så villig gjennom fingrene med at turistvisum ikke kvalifiserer til lønnet arbeid i Japan - alle syntes tjent med det! Arbeidsløse filippinere fikk arbeid og Nagano billig arbeidskraft. For turistene stod med luen i hånden og takket og bukket og jobbet for 12.000 yen om dagen, mens japanske arbeidere fikk både 15.000 og 18.000 for samme jobb. Og dersom en turistarbeider skulle finne på å stå på krava, kunne arbeidsgiver bare vifte med at “egentlig har du ikke lov til å tjene penger i det hele tatt”.

Hvor vi har dette fra? Fra den lille katolske nonnen sr. Monica Nakamura. Mens fanfarene knatret og flaggene vaiet i festligere deler av OL-byen, oppsøkte den engelske ukeavisen Catholic Herald sr. Monica og hennes medsøstre i et forfallent hus i en bakgate i Nagano. Her driver søstrene, som tilhører noe så vakkert som kongregasjonen “Handmaids of the Sacred Heart”, et senter for hjemløse “migrant workers”. Så de vet hva de snakker om! “Rendyrket opportunisme,” sier sr. Monica om japanernes omgang med sine egne immigrasjonslover. “Når de trenger arbeidskraft, ser de gjennom fingrene, men når jobben er gjort, kaster de folk på dør! Ingen takkens ord fra Olympiafolket for disse menneskenes innsats,” sier sr. Monica. Som har “Member of the Anti-Olympics People’s Network” på baksiden av sitt vitsett kort!

Hun er ekstra bekymret for de mange - “rundt tusen”, sier hun - unge filippinske kvinnene som har søkt lykken (les jobb) i Nagano: OL-eventyret er på hell, arbeidsløshet truer og veien fra bartenderske til tvungen “date” med kunder til sexhandel er kort. Særlig når utvisning truer - og sjefen er småkriminell eller fullblods mafia. . .

Det er over ti år siden den katolske kirke i Japan bestemte seg for å stille seg på de undertrykte og minoritetenes side. “Jesus kom til vår verden for å frelse de undertrykte, og hans måte å leve på, hans engasjement, er for meg den eneste ekte måte å leve livet på,” sier sr. Monica. Som selv kommer fra trygge og lykkelige familieforhold. Og som lett bobler over av latter. “Nettopp derfor ønsker jeg å dele min glede med mennesker som ikke har fått så mye som jeg,” sier sr. Monica. “Min mor, som var buddhist, sa alltid, ‘ikke le så mye, husk du er katolsk nonne!’” Kristentro og klosterkall fant buddhistiske Monica via katolsk skole.

Tilbake til Samaranch, OL-president og trosfelle av sr. Monica. Men, i motsetning til henne, har han liten sans for grasrota. Eller, for å sitere Catholic Herald: “Han ligger i toppsjiktet når det gjelder å samle fly-mil, men har, når han er på reise, aldri brydd seg om å dra den ‘ekstra mil’ til den lokale katolske kirke.” I stedet tilkalles den lokale prest til eksellensen på hotellet. Men i Nagano funket ikke det. “Vi har prestemangel her i Nagano, og jeg har en runde på tre kirker hver søndag. Jeg kan ikke svikte mine sognebarn og alle filippinerne på grunn av Samaranch!” svarte sogneprest Hamada i St. Joseph menighet i Nishitsuruga-Cho-distriktet i Nagano da Olympiakomiteen anmodet om prest “presis klokken ni” på Samaranch’s hotell tre søndager på rad under OL. “Men jeg sa at han var hjertelig velkommen til å feire messen sammen med oss.”

Det ble det ikke noe av - til tross for overkommelig kirkevei for en mann med bil og privatsjåfør parat. I stedet for å bemøye seg de halvannen kilometer pr. limousine, fikk Samaranch tak i prest fra Tokio - en venn fra den tiden de begge var medlemmer i Francos ungdomsorganisasjon. “Totalt kilometertall for tre søndagsmesser: 1.200 km!” noterer Catholic Herald. Og minner om Samaranch’s ord på amerikansk TV i forbindelse med lekene i Atlanta: “Den internasjonale olympiske komité er viktigere enn den katolske kirke.”

Klar tale fra ypperstepresten i KOL-hierarkiet. Som tydeligvis ikke har skjønt noe av de finere nyanser ved den gode olympiske tanke at det er viktigere å delta enn å vinne.

Så langt i denne omgang fra St.Olavs noe alternative sportsredaksjon. God vår.

Observatoria